

Marko Cècōhtí

Kayaw Èjō

Marko Cècõhti

Kayaw Èjō

© Kayaw Bible Translation Committee, 2018

First Edition - First Print
2018

Illustrations on pages 16, 23, 25, 31, and 35, are by Darwin Dunham, © United Bible Societies, 1989.

Illustrations on pages 19, and 39 are by Horace Knowles © The British & Foreign Bible Society, 1954, 1967, 1972, 1995

Illustrations on pages 8, 9, 15, 32, 36, 38, 41, 42, and 53 are by Louise Bass © The British & Foreign Bible Society, 1994.

Illustrations on pages 5, 10, 11, 21, 26, 47, and 56 are by Graham Wade © United Bible Societies, 1989

Maps on pages 66 and 67, are © 2018 Wycliffe Bible Translators Inc

This translation text is made available to you under the terms of the Creative Commons Attribution 4.0 International Public License (CC-BY 4.0)
(<https://creativecommons.org/licenses/by/4.0/legalcode>)

You may

- Share – copy and redistribute the material in any medium or format
- Adapt – remix, transform, and build upon the material for any purpose, even commercially

Under the following terms:

- Attribution – You must give appropriate credit, provide a link to the license, and indicate if changes were made. You may do so in any reasonable manner, but not in any way that suggests the licensor endorses you or your use.

Permissions beyond the scope of this license may be available if you contact us with your request (Kayawteam@gmail.com or ScriptureCopyrightPermissions_Int@Wycliffe.org)

Mai thi Kristuphû kûtara,

“Tathòlethòtè èrièkĕ” lîbâ èkă, pa khègethă htô Marko èCè hajô ècă, pa nälai Kristuphû thô pha thòlethòtèi depe. Pa khège mopé èkhöra thübâ pe. È htô lô depe pa bëhtüthă nô.

Hô pha Cècõhtî mè hõ nîbâ Bica ètathûithoi dô thû-thò ètalïtarâkhă. Pa Kayawphû nakhî Cècõhtî htûhôdânî pa hajô nu pa tõ thòlethòtèi dô ahtöi kèsô Bica. Hô thijäi Bica gûwa Cècõhtî. Thaka pracõhtî Jerome do, “Hô pha Cècõhtî haō mè hõ thijäi Bica haō,” è do nu. Hô pha Cècõhtî mè è malîmarakhă hõthûhôthò dô hõ nîbâ thû-thò ètakhûtaă. È mè nacénâlî tara, Cècõhtî sôbai hõ taôhtûbra èrièkĕ dô hõ tõ lûgûmagû Bica ètamâlò thakatè nu. Bica robâsî pa wa Kayaw èjô ô Cècõhtî kû hajô nu, thôle phai kèsô rûkhô.

Cècõhtî hajô mè pa Kayawphû lôcè èkhûècă, thòkònòi kèsô dô thèlöhü, phaihü wa phû-li. Pa pha Cècõhtî hajô nu, pa thijäithă nô wa Kayawphû ècè mè, èleèbri dû betè depe nu. Thûithoi kèsô wa phû-li tagû htô tagû mathaka ènârukhô cô phînîtônî dôu pa Kayawphû èleèjô nu.

Dokèu thòghû pha kèsô komâ Cècõhtî mā. Bâ pa thô pha Cècõhtî èkhî, pa tõ thabâ akûhò Bica èSpirito Cõhtî ètalïtarâkhă mathaka pa cô thijä bëhôbôlò kèsô taritak  ô Cècõhtî èk  nu. Anai Cècõhtî wa pa talûhôge ènâkhî, tathîghûthij  dô pa sîdôlôph k  ètaonid nigh  nâkhî kh .

Cècõhtî ètado ô thakajô: “Kaj  nu mè, è htûbragû tara wa thôkô n  haō, mè è htûbragû mope wa Bica èTahūtajō k tam .” (Mt 4:4)

Bica surîsumo toă thi kûtara.

Bishop Sotero Phäm 
Loikaw Diocese

Tathòlethòtēi Èrièkē ha Marko Cōhtī Khèlò nu

Taritakékōhtî

Marko ha è khè Cècōhtí hajô tabā nu tara mè, è ò ô Jerusalem we. Èmô mè Maria (Prathodöphû toō Taphítama èCè 12:12. Maria hajô tara mè, è mè Bica Jesu èmô Maria nu haō.) Marko èthähūbû mè Barnabas (Kolossia 4:10). Ènā sagûbâ mopé Paulu dő Barnabas bă è lè adöhtûlò rûkhô èkhî nu. Ènā mè lô Petru èkhöpigā.

Marko khè Cècōhtí hajô tabā ô Roma we bă A.D. 55 dē – 65 dē èkhî nu hō do. È phînîtônî Petru ètathûithöi dő è khèlòithâ rû hō do. Ô èCècōhtíkû hajô nu, è sôbai Jesu mè Bica èphû nâc . Jesu th n  do èn  wa Kaj  èPhû d  è l  ô h kh  hajô m  mathaka è c  l  kh th  èn  h kh ph  ètakh w  taph pl  n kh  nu.

Marko kh l n ai Bica Jesu Kristu ètaol  èri k  ha . L m b u è s b i Giovanni Baptista èri k , Jesu kh  tapl ht  d  kh b  tas tana ètad k  èri k . Ht dok u è ph d  s b i tara Bica Jesu d ht l n  h , ht sah ja tas tana ô kaj  èk  d  mabath  prasupras  o or  èri k . Jesu èkh pig  to  th j ai d d l l l l  Jesu ètad ht l  èri k . M b u pra ha è h d d s u Jesu nu to  m  o ah  d . Èghut l  Marko s b i Bica Jesu èni th  ghut  ô d k h h k  èri k . Èd ukhl  m , Jesu kh th  èn  ô krusulo d  ht br g th  ô tath k  èri k  nu.

Taritak  tagl  ht  tagl 

Tapr oun  kl  Bica èPh u n kh  1:1-13

Jesu d ht l n  h , man  h  tapr t pro, ht sah ja tas tana d  mabath  prasupras  o or  ô Ghalileagh  1:14—9:50

Jesu ô Ghalileagh  l  ô Jerusalem we 10:1-52

Jesu ètal nu Jerusalem we c  t  ô Lum j eni C ht  11:1—15:47

Jesu ètaht br ge 16:1-8

Jesu dīlihō èn  wa èkh pig  d  h ge m kh  16:9-20

Giovani Baptista Prō Klè

1 Hajô mè tathòlethòtēi
èrièkē èkôhtî, èbâsè wa
Bica èPhû Jesu Kristu nu.
2 Prophet Isaiah khèlò ûnâ
thakajô:

“Bica mè è do ‘Hě thô htôlèrî
hê phûgô tara õ natromo,
ha è thô prô ûnâ na nâkhî
klè nu.”*

3 Pra èjô hôhôthâlò õ mikâ tara
ha è do:

‘Prô ûnâ klèklô Bica Taèdû
ènâkhî.

Matêmanò nâ, mathaka è
cô lèdâ nu.”*

4 Thaka Prophet Isaiah do ûnâ
htô ètê nu, Giovani lihô ô mikâ.
È plô hô htî dô adôhtûlònî hô
thakajô: “Mathaka Bica cô
phûplé thi tamathumamâ nu,
lalôteja thi ta èriamâo haô
toô dô khô taplôhtî rûkhô,” è

5 do. Kajô thâpûthârô ha è ô ô
Judea èghâ thâhtîthâghâla dô
Jerusalem we nu toô lè kénâ
Giovani ètadôhtûlô. Ènârukhô
dophlôhô ètamathumamâ
dô Giovani plô è htî rûkhô ô
Jordano htîlokû.

6 Giovani mè, èthoèkû tara
takûtatho ha hô bô wa kalaô

© DCC

(1:4)

èsû nu dô è koi tara yôko taphe.
Èsaâsaô mè tara dê dô whèhtî.

7 Ètadotasô mè thakajô: “Pra ha
è tôlènô hê depe nu tara mè,
èphlüèthere dûkhlô nacénâlî
hê pô thaka hê kô wa hê hulô
adôphlu èkhòtokrobri haô nu.
8 Hê plô thi wa htî, mèbû ènâ nu,
è thô plô thi wa Spirito Côhtî.”

Jesu Khô Taplôhtî dô Khôbâ Tadôkô

9 Bânu, Jesu ô ô Nazareth we,
Ghalileaghâ dô lè khô taplôhtî
ô Giovani ècudékû, ô Jordano
10 htîlo nu. Bâ è ô ô htîkâ hôgethâ
èkhî, è këhtî môkhû htòbôhô dô
Spirito Côhtî wilô ô èkhû thaka
11 htûlicò tabâ nu. Tajô thâhô
ô môla tamô thakajô: “Na mè

* 1:2 Malachi 3:1

* 1:3 Isaiah 40:3

© DCC

(1:10)

hěthänā phû, ha hě maighutū nu tara. Na tóthübâthò hě,” è do.

12 Ta ht  h   ht   thakanu d   Spirito
13 n  l   n      mik  .    o wanu nil  s   th  l  s     k  , d      kh  b   Satana   t  d  k  . Tamitam   m      o l   tara wanunu, m  b   Bica   tran  ph   to   l   d   akh  -amo tara Jesu.

Jesu Ka   Kh  pig  

14 B   Giovani Baptista l  teb  ja ht   hto   kh   nu,* Jesu geth   o Ghalileagh   d   ad  ht  l  n   h   Bica   t  ath  leth  t  e     ri  k  .
15 “Ekh  eg  l   b   ht   d   Bica   ht  eg  h  * m  ,    t  b  uh  t   ht   haj  . Lal  teja ta   ri  am  o ha   to   d   j  c  j  gl   k  s   t  th  leth  t  e     ri  k   r  kh  ,” Jesu do.

* 1:14 Giovani Baptista l  tehtol  tegh   b     ri  k   m  , pa k  ht  b   l   o Marko 6:14-29.

* 1:15 Bica   ht  eg  h     ri  k   m   “Bica   ta  ip  e  ”.

* 1:21 Lum  ni C  ht  Judaph   Lum  ni C  ht   m  , b   Lum  j  eni   ha lum   l  th   c   t   o Lum  gh  t  u   ha lum   l  th   nu. B  nu   ni m  , Judaph  li ma taph  tama ha  .    o  d   d     th  uith  o  i ta m      l  wa

16 B   Jesu t  l      Ghalilea ht  k  r     kh   nu,    k  ht   Simone d     p   Andrea ate t   wa th  t  . Mat  t  dom  ,   n  arukh   m   pra 17 ate t   nu. Jesu ka   n  arukh  , “L  g  u h   r  kh  , h   th   maht  h   th   wa pra ate kh  prakaj   depe,” 18    do r  .   n  arukh   ph  d   laja   th  t  e d   l  g  u tara Jesu   k   tapl  kh  n  .

19 Jesu sal   l     t  romo dok  u    tak  n   th  d   th  p  w   th  gli ha Zebedeo   ph   Gakomo d   Giovani nu. B  nu m  ,    o r  kh     th  kl  k   d   arana mop     th  t  e 20   kh   nu. Jesu k  ht     n  arukh   d      ka r   tapl  kh  n  .   n  arukh   nul   laja   ph   Zebedeo d   pra ad  k   nu to   o th  kl  k   d   g  l   tara Jesu   k  .

Jesu Ht  sah  j  a Tas  tana

21 Jesu d     kh  pig   to   t  l  nu    Kaphanao we. B     kh   b  t  o wa Lum  ni C  ht  *   ni nu, Jesu l  nu    Judaph     s  thab  k   d      l     th  uith  o  i h   wanu.
22 Pra k  n  h  b     t  ath  uith  o  i to   ht  t  mit  m  ja l  . Mat  t  dom  ,    th  uith  o  i ta m      l  wa

tamālōsorā* nu toō haō. Mè è thūithōi tara ta ò taphlūtathere èkū ècā nu.

- 23 Bānu èkhī, pra ha tasītana mademalū nā nu tara lēnu ô Sīthabākū dō èjìekehō pālo
24 thakajō: “Nazarethphū Jesu, na thō ma phro pa thakatè? Na lè wajō mè, na thòjū lè makēmalūma těhtī pa ò? Na mè Bica èprarípracōhtī numè, hē thījāi tara,” è do.
25 Jesu htū-pā nā, “Dedeō, sahōja ô kajō hanu tara èkū,” è do rū.
26 Tasītana yoyiyòbrōbā pra hanu tara, èjīke thōprathōlī dō
27 sahōja ô pra hanu tara èkū. Bā hō thăpūthărō kēhtibā ta htūhō thakajō nu, è htatimitomōja lō. È lō lè rū tara dō tara, “Ta thakajō tagā mè tetē thakatè? Mè tathūithōi èthā plōgū wa taphlūtathere tagāgā ò? È htū-pā tasītana nulē, è kēnā lō rū jōjō,” è lodo rū.
28 Ta htūhō htō thakanu dō Jesu èrièkē mè, è dūhō dalodakhō ô Ghalileaghā thāghāla.

Jesu Mabathā Kajō Ōaōrō

- 29 Htōhtō tōkhōò, Jesu dō èkhōpigā toō, Gakomo dō Giovani

pāpā sahō ô Sīthabākhlō dō lè tūlū ô Simone dō Andrea èsī.
30 Bānu èkhī mè, Simone èmōbrā māmū sāgī, ènāghūnālīhō dokēu
31 hō sōbai wa Jesu. Jesu lēbūhtī èlāmi, è pō rū cudē dō gūsathèrē rū. Simone mōbrā bagethā tara taplākhānā dō è iā iō Jesu dō èkhōpigā.

- 32 Bā lumū lōthū èkhī, hō lēkai thōtō rū wa prasuprasā dō pra ha tasītana mabā nā nu toō ô
33 Jesu ò. Hō thādōsō lēlōtehtū rū
34 ô sītromo dō Jesu mabagethā prasuprasā ōaōrō ha è bā tasutasā èmōmō dō htōsahōja tasītana tōghō. Tasītana hanu toō mè, è thījāi htō wa Jesu mè hōtholē nu ècā, Jesu mālō nārukō bā do ta dāmidāgā haō nu.

Jesu Sa dō Adōhtūlō ô Ghalileaghā

- 35 Lumūrothō, ghā lī hō haō èkhī, Jesu thèrē dō sahō dōkhlō. È lè athabāhū to ò ghāthū ghāprā
36 taglō. Mèbū, Simone dō èkhō
37 toō lè awala nā, dō bā è kēhtī rū èkhī, “Hō kūtara kēla thā na lè,” è do rū.
38 Mèbū, Jesu do, “Pa bā lētō ô dōphū ghāphū trēwesesū nu

* 1:22 tamālō èsorā mè pra ha è khēi mai, lūgūmagū Mose ètamālō dō è thūithōi wa kajō nu toō.

toō dő hě bā lè adōhtûlònî dōu ènārukhdō. Matètèdomè, hě lò wajô mè, hě bā ma thakajô ècă nu,” è do.

39 Mathakanu ècă, Jesu satrēwe ô Ghalileaghā thâghâla dő adōhtûlò ô sîthabâkû dő htôsahôja tasítana ô kajô èkû.

Jesu Mabathă Pra Bâ Talòkî Tara

40 Pra bâ talòkî tara lè dokrênelò ô Jesu kôhtî dő, “Na tathôjû ô doanî, na mabagethâdâ tara hě,” è do rû.

41 Jesu cibâi nâc  nâ ècă, è c l  ecud , t b  r  d , “H  th j  kh .

42 Bageth  p ,” è do r . B nu tas tal k  m , è lûmaja tapl kh n  d  pra hanu tara r -c th  tara.

43-44 Jesu m l  trèdèdū n  wa tarob : “K n  t t ! Ad ht i kom  ta haj 

wa h  d ra m . L  ô ph gh  ô d  la k  t t  n  wa na d  thaka Mose  tam l  ô  t , na b  luh i talu ha è d li na bageth  m m  ht  nu,” è do r  d  n geja r  tapl kh n .

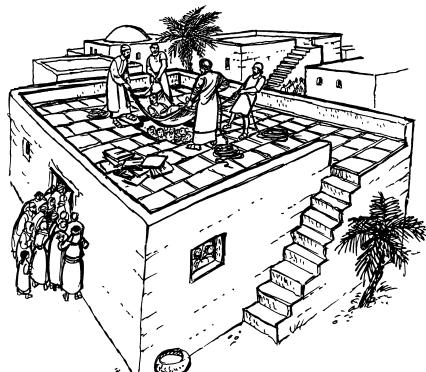
45 L m b , pra hanu tara ge d  sa d  ad ht i dalodakh  taritak  ha è ht h  thakat  nu k traw  èc , Jesu ge-l  nulinukh  pe ô d l ph k  ha . È sa d  o ja tara ô d khl , gh th . M b , h  gh d gh ph  t l b  l  tara n .

Jesu Mabathă Pra Ècuth kh th 

2 Ni-th  o j  h  ha , Jesu t geth  ô Kaphanao we.

H  k n h b  è ô ô s i tama èk , 2 dok  h  grum gr th  l  th t  r  èc , ô s k  nu  ghol p pe n  pe th d  ha . Ô t l k h  nul ,  ghit ghut  l  tara. Jesu ath ith i h  th p th r  wa 3 Bica  t h t aj . B nu  kh , m kh  th l  l èdi pra  c uth  4 kh th  tara.  ghol p pe m , è gh t i dok  èn rukhd  l ig  pras  ô Jesu ô ha  èc , è h  maphl  s l kh  t t t th  b  Jesu ô nu d  g l t e pras  hanu tara th l sim  ô Jesu  tromo.

5 Jesu k ht  th j b   t j tan  r kh  dok  è do pra  c uth  kh th  hanu tara, “Ph kh ! H  ph pl je l  ht  na takh w ,” è do r .

(2:4)

- 6 Õ kajő bōkă nu, tamālōsorā toō sīnōlō dōu wanu dō ènārukħō nāthuhū õ èthūèthòkū
 7 thakajō: “Ènā sa dō do phro ta thakanu mètē a? È dothudomā lōtū Bihtōbica. Pra phūplēdā hō takhōwè mè Bica tara nā prēthālē?” è nāthu rūkhō.
- 8 Bānu, taplākhānă Jesu thījai lō tara è nāthu rūkhō õ èthūèthòkū thakatè nu dokēu, “Thī toō sa dō nāthu dō ta thakanu khlō?
- 9 Tarobā ha ‘Hě phūplēja lō htō na takhōwè,’ haō doanî ‘Sathèrè phīnīthā na lāghelāmi dō gelēthā pè!’ hō do nu, ejūkhlō mè
 10 hapè tamō, thī do kē? Mèbū thī toō thījāibā nō depe ha Kajō è Phū thānā ò wa taphlūtathere dō phūplēdā hō takhōwè ô dōkāhākhū hajō nu,” è do rū.
 Htōdokēu Jesu dothā thòdō pra
 11 ècuthī khōthī hanu tara, “Hě do na! Sathèrè, phīnīthā na lāghelāmi dō gethā ô nasīnaphō,” è do rū.
- 12 Ènā nulě sathèrè, phīnīthā èlāghelāmi dō cō sahōja tara ô hō kūtara ètromo. Pra kēhtībā lō ta htūhō thakanu toō htatimitōmōja lō tara. Ènārukħō ahtōi Bica dō do, “Bica mè èrū nācēnālī! Pa kēhtīkēsōbā thèdè ta thakanu dāgū-dākhō haō,” è do thōtō rū.

Jesu Ka Levi

- 13 Ènōkō, Jesu lètō ô Ghalilea htīkōdōrē taplāpe. Kajō thāpūthārō lèbā nā dō è athūithōi tara rū.
- 14 Bā Jesu salè thòdō ètromo nu, è kēhtī Alpheo èphū Levi sīnōlō ô prakūdōmō ègholā dō è ka rū, “Lègū hēkō,” è do rū dō Levi lègū tara nā taplākhānă.
- 15 Ènōkō, prakūdōmō dō pratakhōwèphū òaōrō lègū dōu Jesu èkō. Bā Jesu dō èkhōpigā lè ā-ō ô Levi èsī èkhī nu, pra hanu toō lè àoplō dōu ènārukħō wanu.
- 16 Tamālōsorā ha è mè Phariseo èpū nu toō kēhtī Jesu ma ta thakanu èkhī, “Mè thī Sorādū àoplō dō prakūdōmō dō pratakhōwèphū toō khlō?” è lè Jesu èkhōpigā toō.
- 17 Bā Jesu kēnāhōbā tarobā thakanu èkhī, “Pra òbaōgrō ènākhī nu, è lōbā sorawū haō; è lōbā tapā mè pra èsuèsā nu toō. Hě lō wajō mè hě lōka pra ètēémō nu haō, mè pratakhōwèphū toō nu,” è do.
- Jesu Athūithōi Ta Èbāsè
wa Hō Dī Taātaō**
- 18 Bā Giovani Baptista èkhōpigā dō Phariseophū èkhōpigā dīādīō èkhī nu, Jesu èkhōpigā dīādīō haō èkhūècā, hō toō lè do Jesu, “Giovani èkhōpigā dō Phariseophū toō dī taātaō, lèmèbū na khōpigā dī khā haō mètē?” è lè rū.

- 19 Bănu, Jesu dothă, "Thĭ năthu htîtemĕ ha pra lè taphîcudĕ pwĕ nu tō dīadīo ð? Mè nō haō-i! Ènacē mè praphîcudĕ mākhō ògû ènārukho ēthútherĕ, ènārukho 20 thô dīadīo thèdè haō. Lémèbû ènièthă thô tōbâ ha hō sakaja praphîcudĕ mākhō nu, ènārukho thô dīadīo nō depe bănu.
- 21 Hō phî kōdă èthă dokēu hō klathă wa sîyò sîdō èli dăkhō haō. È bă ma thakanu mè, bă hō sübō nă èkhī nu, kōdă èthă hanu thô cōdū gûhtalèja pōdă sîyò 22 sîdō èli depe nu. Dō hō ghanu thôbisîhtî èthă ô taphekô èlikü dăkhō haō. È bă ma thakanu doanîmĕ, bă thôbisîhtî èthă hanu bôhō-thăhō èkhī, è thô súphòja taphekô èli hanu depe. Dokēu taphekô dō thôbisîhtî thô kĕ thô htameja lô tara. Mè hō bă ghanu thôbisîhtî èthă ô taphekô èthă ha èghûgû mopě nu èkû," è do.

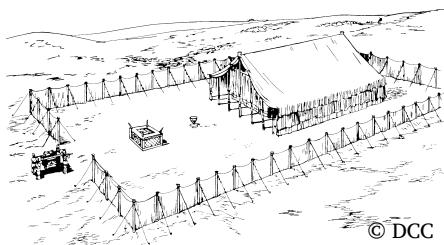
Jesu Athûithăoi Ta Èbâsè wa Lumûni Căhtî

- 23 Bă Lumûni Căhtî tani nu, Jesu dō èkhöpigă toō kălènugû ô sukăkhû ha hō maā wa bugō

nu. Èkhöpigă toō lè dō aphrû 24 bugō tukütikî dō htûhtî-ā rû. Bă Phariseophû toō kĕhtî thakajô nu è do Jesu, "Kĕ kĕ! Na khöpigă toō ma ta ô Lumûni Căhtî numè, è khăbò tara thă pa tamâlò lè!"* è do rû.

- 25 Mèbû Jesu dothă, "Bă Saphrâ David dō èklîèklô toō thòwi thò tâgha èkhî nu, ènâ ma thakatè, thi phabâ ô Cècăhtî kû 26 dăkhō haō khârâ? È lènu ô Bica èSiphûkû dō akü-ā phûghîdû taluthôkô ha tamâlò ò ètë phûghî bă à to tagâ nu. Èthänâ à, èsû hō haō, è pâ-ā wa èklîèklô. Ta htûhō thakanu mè bă phûghîkhûdû Abiathar ègûkhă nu.

- 27 Ènacē mè Lumûni Căhtî ôhô wa prahâkhûphû ètarîtarû nâkhî nă; mè prahâkhûphû ôhô wa Lumûni Căhtî nâkhî

Bica èSiphû (2:26)

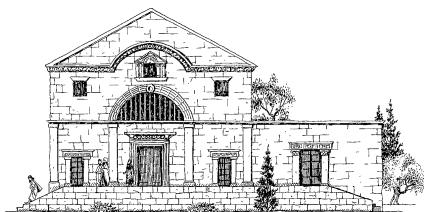
* 2:24 Phariseophû toō do Jesu thakajô numè, èkhöpigă toō phrû-ahû kajô èbugô èkhûecă è do rû numè haō. Mè nâcē mè, è ade tathâ-tapho ô hō bă dîma èni nu ècă è do rû. Matetèdomè, Lumûni Căhtî numè, hō bă ma taphîtama dăgă haō Mose etamâlò ò ècă nu.

28 haō. Mathakanu ècă, Kajō èPhû thǎnā mè Lumūni Cōhtī èBica,” è do.

Jesu Mabagethă Pra Ècuděbrē Tara ô Lumūni Cōhtī Èni

3 Jesu lèhō thòdō ô Judaphû èsīthabákű. Ô wanu, è ô mè pra ècuděbrē tara.
2 Phariseophû ha è thòjū kěla Jesu ètakāmā nu toō ô lô dōu wanu. Ènārukho atūhū Jesu thō mabagethă rû ô Lumūni Cōhtī
3 èni hamè tō nu. Jesu do pra ècuděbrē hanu tara, “Lè ètromo
4 wajō,” è do rû. Htōdokēu, è lè thòdō Phariseophû toō thakajō: “Lumūni Cōhtī èni nu, tamālō nōma pa tètè? È nōmakě bă è nōma pa ta èrû? È nōmathī bă è nōma htūbra? Do rûkhō pè,” Jesu do nārukhō.

Bănu, ènārukho mè prîprî ô lô tara, è dobū pe kāli ta dāmi
5 haō. Jesu kěthò dō kē triwîtrēwe nārukhō. Mèbû è thòblai plāthă tara rû nākhī rûkhō. Matètèdomè, ènākŭ dū tāgha rûkhō ècă nu. Htōdokēu, “Cōlè na cudě,” Jesu do pra ècubré hanu. Bănu, è cōlè ècudě dō

Judaphû èsīthabă (3:1)

6 èta rûgethă tara. Èmathakanu ècă, Phariseophû toō sahō ô Sīthabâkhłō dō lòtehtü wa *Saphrā Herode èkhiepra toō. Ènārukho lòdolösō rû wa tō apō dō mathjă Jesu thakatè nu.

Hō Thăpûthărō Satûlè Ô Jesu ô

7- Jesu dō èkhöpigā toō
8 salèja ô Ghalilea htîkôôrē. Hō thăpûthărō gûlè èkō rûkhō wanu. Matètèdomè, ènārukho kēnâhō dō thîjäibâ lô htō Jesu ma taprîtapro toō ècă nu. Ghalileaphû, Judeaphû dō pra ô Jerusalem we nu toō; Idumeaphû dō kajō ô Jordano lota nu toō ge-lè lô wanu. Htiphû ghaphû ôtriwîtrêwe Tire we dō Sidon we toō mè tōlè lô wanunu.
9 Hō öaparō tâgha dokēu, mathaka hō cō khrō ghîtîghûtû dō htrübâ jîbâ nā haō nu, Jesu nō èkhöpigā rana ûnā ènākhī thôklî tabâ.

* 3:6 Saphrā Herode èkhiepra mè pra ha è lěkhō Saphrā Herode ètaüipēi dō lûgûmagû rû tamālō nu toō. Saphrā Herode mè, è bâjôi wa Jesu üipéibâja èhtièghâ.

(3:9)

- 10 Jesu mabagethă htō hō ōaōrō kêtémř ècă, prasuprasă èkhōra toō khrōlèbûhtî thôtò rû ô Jesu
 11 ò mathaka è cō tōbā rû nu. Bă pra ha tasítana mademalŭ nā nu toō kēhtibā tō Jesu nu, è hulò rû tromo dō, “Na mè nacē Bica èPhû!” è jihō thökòtholî.
 12 Mèbû Jesu mälò trèdèdū tasítana hanu toō bā adähtûi th èdè ta èbásè wa ènā mè hótholè nu wa hō dära haō nu.

Jesu Arûhō Prathodöphû Síthògli

- 13 Ènökō, Jesu lè õ kholō tama èkhû dō è kahtû pra ètóbâ rûthò nu toō. Ènárukhô lèbâ Jesu dō Jesu arû ènárukhô sítògli dok  è htô rû mi wa Prathodöphû. È do rû, “H  arûh  thi mathaka thi c  og  h  d  mag  h k . H  th  ht l  mop  thi depe wa 15 tad ht l  èn kh  d  il n  thi taph ltathere mathaka thi c  ht sah jad  tas tana to  nu.”
 16 Prathodöphû sítògli ha Jesu arûh  nu to  m : Simone (ha

- 17 Jesu ka n  wa Petru), Zebedeo èph  Gakomo d  èp  Giovani (ha Jesu ka nārukō wa Boanerges, 18 èri k  m  H l ph  nu), Andrea, Philipo, Bartholomeo, Matteo, Tomaso, Alpheo èph  Gakomo, Thadeo, Simone ha pramai 19 èht gh  n kh  nu tara, d  Juda Iscariota ha pras -  Jesu nu.

Jesu d  Belzebul (Tas tana èkh su)

- 20 Jesu ge  ô s  tama èk . Kaj  öapar  l b  th d  tara n  èc , èn  d  èkh pig  to   sa- ph  n kh  nu, èkh egl  o  p d  ha .
 21 B  èm  d  èp ew  k n h b  thakaj  nu, “M  èbl ew ja ht  to ,” è n thu dok  è l  r kh  ô Jesu ò mathaka è c  l  kageth  r  nu.
 22 Tam l sor  ô Jerusalem we l  nu to  do, “M  Belzebul ha tas tana èkh su nu ò to  ô èk  dok  tas tana èkh su hanu ètaph ltathere èc , è ku ht sah jad  tara tas tana,” è do.
 23 B nu èkh , Jesu kapl ht  l  n ruk  d  è do r  wa tad s d n  thakaj : “M  tas tana èkh su ht sah jad  to tas tana 24 èkh ra thakat ? H t gh  tagh  b  ph p ja r  wa ghikh gh  th kh gh  d  l sel ope to r  doan , è th  l g l br , th 

- kě dő htameja tara prēthālè.
- 25 Èkhōmē thakanu, hō öplōsöplō rû wa tasītaphō nă khē, mèbū bā lòklîlōsă rû, lòälòma to rû doanî, hō hanu tasītaphō nulē thō prisiprojoja tara depe.
- 26 Mathakanu ècă, tasītana bā lòälòma to rû thakanu mè, è thō òkhû-önögđ haō dő ètaüipēi thō kě thō lûmaja tara depe.
- 27 Hôtholè thō lènudā pra thòkòthösű tara èsikű dő phîthaphâja rû takîtakû thakatè? Èrîkű mè, hō bā pho dő cõglô pra èthòkòthösű hanu tara dő phîtephîta nō bănu.
- 28 Hé do mèmè thi ta hajô: Pra ha è mathumamă dő dothudomă Bica numè, è nîbâgō taphûplê.
- 29 Lèmèbû, pra ha è dothudomă Bica èSpirito Cõhtî toō nu, è nîbâgō thèdè taphûplê haō. Matètèdomè, ètathutamă hanu thô oglô ô èlo thágûbrathâlakha 30 nu,” è do. Jesu do lîhôphlöhô ta hajô numè, “Tasītana ô ô èkû,” hō toō do nā ècă nu.

Jesu èMô dő èThăpûw  To 

- 31 Bănu èkhî, Jesu èmô dő èthăpûw  to  t l . Ènâruk  l  ô s tromo d  il ka h  tara wa Jesu mathaka è c  k ht b d  r  32 nu. H  thăpûth r  m , è s n   triw tr we Jesu d , “K k !

Nam  d  na thăp w  to  l  ô ô s tromo d  th j  k ht  wa na,” è do r kh  Jesu.

- 33 B nu, Jesu l  nārukō, “H  m  m  h thol ? H  thăp w  34 m  h thol ?” H dok u Jesu k  triwîtrēwe nārukō d  è do, “K k ! Pra haj  to  m  h  m  35 d  h  thăp w . Mat t dom , pra ha è ma Bica tath j n  nu to , m  l  h p h w  d  h  m .”

Tad s d n   b s  wa Pra Whil  Taphl s 

4 Jesu l  ad ht l  th d  ô Ghalilea ht k o r  tapl pe. Pra l  k n   tah t j  m , è o  t gh  èc , Jesu c  l nu s n l d  ô th kl  ha è ô geg  wa ht r  nu tab  èk . H  thăp th r  m  è 2 s t  ô b r b n  ô kh go. Jesu ath ith i h  wa tad s d n  tam  ht  tam .

- 3 B nu è do, “K n  r kh  ta haj : D hal  pra masumapra

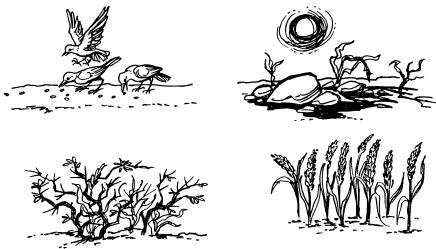

(4:3)

ō tara. Tanitathă, è lè whilò 4 taphlōsū ô sukākhū. Bă è whilò taphlōsū thakanu, taphlōsū toō mè, è lòtenijā ô klèkū dō 5 htūphū-jūli toō lè āja nā. Toō pe, è lòtenijā ô lōphākă dō hajā mè ödū haō ècă, taphlōsū hanu 6 kēhōjū kēmè, èkhōri lōcēgōdā haō. Dō bă lumū ghūbā nā èkhī, 7 ènō dō sēja tara. Taphlōsū toō pe mè, è lòtenunī ô tasūso-sūphrō kă dō è kēhō kēmè, tasūso hanu aphobīja tara nā ècă, èphō èthā 8 dā haō. Taphlōsū èkhōra toō kāli mè, è lòtenunī ô hārī hajā kă dō kēhō, dūhō tarē htō tarē. È phōhō thāhō èplā thūsī toō, èplā sūsī toō, èplā taja pōdā toō nu.” 9 Èghutūlō, Jesu do, “Pra ènāghenākū ô toō, kēnāhō kèsō toā.”

Tadōsīdōnè Èbāsè wa Pra Whilò Taphlōsū Èrièkē

10 Bă Jesu dō èprathodōphū sīthògli dō kajō èkhōra ha è gūlē rûkō toō öplō to rû èkhī nu, ènārukħō akūcibā Jesu mathaka è cō sōbai kèsō rû wa 11 ètadōsīdōnè èrièkē nu. Bănu Jesu do, “Bica îlònī htō thi nakhī taōhū èbāsè wa Bica htīghā èrièkē. Lèmèbū, hō èkhōra nu

(4:4-8)

toō mè, è kēnāhōbā tara wa hē 12 tadōsīdōnè. Matètēdomè, thaka Cècōhtī do:

‘Ènārukħō kē khē, mèbū kēhtīgō thèdè haō; kēnā khē, mèbū thījāgō thèdè haō.
Mè bā kēhtī dō thījāgō doanī ènārukħō thō htūlēthā èthūèthō,
kōgethā ô Bica ô dō nībā tara takhōwè ètaphūplē nu.’*

13 Jesu lè pra hanu toō, “Thī thījāi taphlōsū ètadōsīdōnè hajō èrièkē haō doanī, thi thō thījāigō pe tadōsīdōnè èkhōra 14 èrièkē thakatè? Pra whilò taphlōsū nu tara mè pra îlō hō 15 Bica ètahūtajō. Taphlōsū ha è lòtenu ô klèkū nu toō mè, è lòwa kajō ha è kēnāhōbā Bica ètahūtajō, mèbū tasītana phidō lè phibāja ètahūtajō ô èthōkū nu

* 4:12 Isaiah 6:9-10

16 toō. Taphlōsū ha è lòtenunī ô lôphākă nu toō mè, è lòwa kajō ha è kēnāhōbā Bica ètahūtajō dō phidō lěkhō ð tathòlethòtē
 17 èkū nu toō. Lèmèbū, è oce-oglō ô rûthòkū haō dō, bă Bica ètahūtajō hanu èkhūecă, è takabā tapotasa dō tamademalū èkhī, è khōipē haō dō, è laloteja
 18 tara ètajūtanā. Taphlōsū ha è lòtenu ô tasuso-súphrō kă nu toō mè, è lòwa kajō ha è kēnāhōbā nèthō Bica ètahūtajō kēmè,
 19 dökähakhū ètaghūhémémô, tamai tadûyomôtrō dō tathòjünī ta èkhöra toō aphobija tahūtajō hanu dokēu, èphoëthā hōdā pe
 20 haō. Taphlōsū ha è lòtenu ô hárī hajā kă nu toō mè, è lòwa kajō ha è kēnāhōbā Bica ètahūtajō dō phinítönî, lûgumagû dokēu èphoëthā hō èplä thüsí toō, èplä súší toō, èplä taja pōdā toō nu.”

Bēhu Komā Thī Tal̄itarākhă

21 Jesu do thòdō thakajō: “Kajō tara htō mihtō dō glôbija wa gî ò? Haō doanî, bélöja ô lâmila tòkhō? Mè hō lā bēhō prē ô
 22 ghâhtolō hē do! Èkhomē thakanu, ta ha hō bêhubêtō nu toō thō lihō, dō ta ha hō thijäibā hō haō nu toō mè, Bica thō mathijäi lîhôphlöhō
 23 depe. Pra ènâghenâkú ò nu toō, kēnâhō kèsô toă.”

24 Jesu do thòdō thakajō: “Kènā têtē ta ha thī kēnâhôbā khônòhō hajō! Thī i ètē nu, thī thō nîbâthâ dōu tara. Thī thō nîbâ khlō mopé
 25 pōdă. Matètèdomè, pra ha è phinítönî nu tara mè, Bica thō i thòdō mopé ènā. Mèbû, pra ha è lěkhō haō nu tara mè, è òi tukütikî kĕ, èta è thō lûmaja pōdă depe.”

Tadösídônè Èbâsè wa Taphlōsū Kèhō

26 Jesu do thòdō, “Bica htighâ mè, èkhomē thakajō. Pra masumapra tara whilò taphlōsū
 27 ô èsukă. Lumuna è sîmî htô, lumulî è sathèrè dō mathêpe taphítama tani htô tani. Taphlōsū toō kèhō, dûhō tarē htô tarē, lèmèbû èthänâ thijäi to ta hanu
 28 htûhō thakatè haō. Mè hárī hajā madûhō röhō to tamütapâ hanu. Èrikû mè, èmeèpho hō; ènokô,
 29 è phöhō thâhō nō bânu. Bă taphötathâ toō bâhtô mihtô èkhī, pra masumapra hanu phî drâga dō lè are-akathâ ètaphötathâ. Matètèdomè, èkhī bă htô wa hō are-aka ècă nu.”

Tadösídônè Èbâsè wa Thâplaphlōsû

30 Jesu do thòdō, “Bica htighâ mè, è lòwa têtè hō tō do? Mathaka pa

cô thījägō Bica htīghā dūhō lēhō thakatè nu, pa tō anāi tadōsīdōnè 31 tè? Mè èkhömē thakajō: Kajō tarā phī thāplaphlōsū taphlō, ha ô dōkähakhū hajō, taphlōsū èkā èprīu ghutū tagā dō lūlō rū ô 32 rekū. Bā è kēhō èkhī, èmeèphō dūhō dō thōdōthōlāmū kūtagā èkā è htūhō wa èmūdūkhlō tamū. Htūphū-jūli toō cō lēma pōdā èpi-ènā ô èlo.”

33 Jesu athūithōi hō thāpūthārō wa Bica èhūejō dō doisōi tara hō wa tadōsīdōnè tamō htō tamō, 34 thaka hō tōnīphīnīdā ètē nu. Jesu ètathūithōi èkū mè tadōsīdōnè bā ô lōtū, lēmēbū bā ènā dō èkhöpigā toō olōtō to èkhī, è sōbaithā rū wa ètadōsīdōnè hanu èrièkē mè thakatè nu.

Jesu Htūpāpē Rīlirōlō

35 Bā hanu tani èha, Jesu do èkhöpigā toō, “Pa lè ô tokhōtai 36 wō!” è do rū. Ènārukħō laja to hō thāpūthārō; èkhöpigā toō lēnu ô thōklī ha Jesu sīnō ūnā htō nu tabā èkū dō è cō lē rūkhō. Thōklī èkhōra toō nulē 37 lēgū lō dō. Bānu, rīli tōpōhō thòkō pālo, dokēu htī sablēnu ô thōklīkū dō ghēnē bēhō cēcē 38 nō. Mèbū Jesu mè, è sīmī thēpe tara ô thōklī kōlōkhī nu takhō. È gogrūi gogrū tama. Èkhöpigā

toō htūkhō nā dō, “Kō Sorādū! Pa thō thī thō lūma cēcē nu, na thījāi thèdè haō wō?” è do rū.

39 Jesu sathèrē dō htū-pā rīlirōlō dō htīblōblē, “Dedeō! Ócō!” è do rū. Bānu, rīlirōlō mè, è prāja dō htīghālokħō mè, è thū è cōja nō.

40 Èhtōhtō dokēu Jesu do èkhöpigā toō, “Thī sipusisā dō kētēnū khlō? Thī tajūtanā ô hō nō haō wō?” è do rū.

41 Jesu èkhöpigā toō mè è sisā tāgha ècā, è lō sēsosēsūhū rū tara dō tara, “Ènā mè kajō thakatè caka? Rīlirōlō dō htīblōblē nū, è kēnā rūhūrūjō,” è do rūkhō.

**Jesu Htōsahōja Tasītana,
“Bōrībōthō” ô Kajō Tara èKū**

5 Jesu dō èkhöpigā toō tōbōra ô tokhōtai ha

2-
5 Gheraza ghākū nu. Ô wanu è ô mè pra ha tasītana mademalū nā nu tara. Ènā mè, è lā ô ô lukħū. È sadedōrōhō thānithħāna ô luǒkū, ô khōmūkholōkā wanu. È sa dō jī-ke dō mathūhtükāmā lō to ènā wa lōtōsō. Hō cōglōi ècugħo-khōgho wa thōbrihtōlō beplā tētē numè, è ma htatuhtakūja tara ècā, hō cōglōidā pe nā dāra haō. Ènā mè, èthōkō tāgha dokēu hō mapē nā nu ô pe dāra haō tōtō.

Bā Jesu ô ô thōklīkū sahō dō hō mopē ô khōgo èkhī nu, pra

6 hanu tara ò ô lukhū sahō dōu. È kēlēhtī Jesu dō plēlè dokrēnelò ô 7-
8 rû tromo. Jesu do nā, “Tasītana!
Sahōja ô pra hanu èkhlō.”

Mèbū pra h anu tara jīhō thòkòtholî dō, “Jesu! Bica èhtōlō ghutū èPhû! Na thō ma phro hě thakatè? Hě akǔcibā na ò Bica èmièkű, mapōmasă kèsô komā hě!” è do Jesu.

9 Jesu lè nā, “Na mi mè hōtholè?”

“Hě mi mè ‘Bòrībòthō’ — Mè ô kajō hajō tara èkű nu, pa òaorō 10 prēthālè!” è dothă. È akǔcibā htō kǔcibā thòdō Jesu mathaka è cō htōsahōja rû rûkhō ô ghā hanu tapēkű haō nu.

11 Bănu èkhī, hto ò tapûtorō sa dō ã èsa ô khololo ha è ò gegò 12 tikī nu. Dokēu tasītana toō akǔcibā Jesu, “Îlènu ò pa ò hto 13 hanu toō èkű,” è do, dō Jesu îlènu nārukho. Bănu, tasītana hanu toō sahōja lô ô pra hanu tara èkű dō cō lènu thōtò rû ô hto èkű. Hto thăpûthărō èdō ghihtō gholā, phlotolögû kholō dō lötenu thijsa lô ô htikű.

14 Prakēi hto toō plēge adăhtûi taritakē hanu wa dōphûphophû. Kajō plēlè kē thōtò rû ta htûhō

15 thakatè nu. Bă ènārukho lèbûhtî Jesu èkhī, è kēhtī pra ha tasītana “Bòrībòthō” mademalű

nā nu tara rûgethă dō sînöldò òrûodā thăsiyösidō wanu ècă, 16 è sisăthòkònòja lô rûkhō. Pra kēhtibā thänā ta htûhō thakanu toō adăhtûibā têlē wa hō èkhōra toō èbāsè wa pra ha tasītana “Bòrībòthō” mademalű nā nu tara dō hto thăpûthărō htûhōja thakatè nu.

17 Htôdokēu, ènārukho akǔcibā Jesu mathaka è cō sahōja ô rûhtîrûghā kű nu.

18 Bă Jesu thō genuthă ô thôklíkű nu, pra ha tasītana “Bòrībòthō” sahōja õ èkű nu tara akǔcibā Jesu, “Î kèsô hě lègû bû nakō!” è do rû.

19 Mèbū Jesu do nā, “Lègû mā hě mā. Gethă tapă ô dō-phô dō adăhtûibā namônaphă, napû nawē, nasû nakhō wa Bica Taèdû cibâmai na dō è manî na nâkhî èdûègri betè nu.”

20 Pra hanu tara lě, ge dō, sa dō adăhtûibā hō dalodakhō õ Decapolighā, èbāsè wa taritakē ha Jesu manî ènâkhî thakatè nu. Dō hōtholèlē ha è kēnâhôbâ taritakē thakajô nu, htatimitomôja lô tara.

Jesu Mahtûbragethă

Jairu èPhûmû dō

Mabathă Mämû Tara

21 Jesu dō èkhöpigă donîthă thôklî dō rageplâthă ô tokhötaï.

Bă è bòragethă rûkhōk hē khī nu, hō oaparō lè abotrēwe Jesu ô 22 htikôôrē. Bănu èkhī, Judaphū Sîth a bă èdûèbrā ha èmi mè Jairu tōlè dōu. Bă è kēhtī Jesu nu, è hulobilò ô Jesu èkhōděhtī, 23 akycibā lôthülôthò rû dō è do, “Hě phûmū ságiságu! È thô thi cêcê! Lè cöhō kèsô na cudě ô èlakhū, mathaka è cô bathă dō ohtubralélē nu.”

24 Bă Jesu lègû Jairu ô èsī nu, hō oaparō lègû Jesu èkō dō è 25 khrō ghîtîghûtûbā Jesu. Õ hō bôkă è ô dōu mè mämū ha è khôbâ tasutasă ha èthû lò ô htô 26 sî dō għidē nu tara. Sorawû akhē htô nā tōghò dō takħūtatī bri, rû-htâ mè lôja htôhtô. Mèbû thală ètasă hanu taklè lûma mè cōdū għiakhlō pōdā.

27-28 È kēnāhōbâ Jesu èriekē dokēu è nāthuhū to ô èthokk thakajô: “Tulū hē tōbā phro èsīdō mè, hē bagethă lōtū depe,” è do dō è khrōlènu hō bôkă. Bă è bòlè 29 ô Jesu èkòlòkhī nu, è tōbā Jesu èsīdō dō taplakhänä ètasutasă lûmaja tara. Èthänä thijäibâ to 30 dōu wa ètasă lûmaja. Jesu nulē, è thijäi ètaphlütathere hōja ècă, è kōgesū hō thapūthärō dō, “Mè hō tōbā hē sīdō tholè?” è do.

31 Èkhōpigā toō dothă nā, “Mè hō khrō ghîtîghûtûbā na kêtēnū

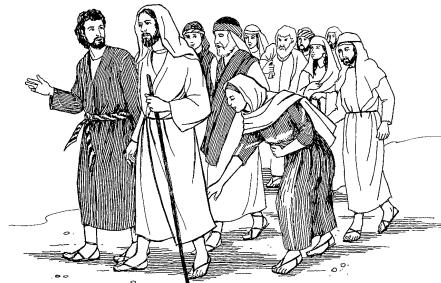
dokēu ‘Mè hō tōbā hē tholè?’ na sa do dō khlō?”

32 Mèbû Jesu tōrē kēla triwîtrēwe 33 pra è tōbā rû nu tara. Bă mämū thijäi ta htûhōnī nā thakatè nu, èsipusissă, pī-htô kēmè, è lè krēnelò ô Jesu èkhōděhtī dō adähtûi lîħophlħoh lô tara 34 ta kûtagā. Jesu do nā, “Kô hē phûmū, na tajūtanā mabagethă htô na, gerûgedâ ô taōmoōtē kû. Na tasutasă lûmaja htô!” è do rû.

35 Bă Jesu do mopē nā thakanu èkhī, pra lè lûbā tathâlô Jairu èsī nu toō tōlè dō do Jairu, “Na phûmū thijsa htô toă. Kage pe komā bû Soradû,” è do rû.

36 Bă Jesu kēnāhōd è do rûkhō thakajô èkhī nu, “Bajô komā! Tulûbû jū tara,” è do Jairu.

37 Bănu, Jesu kanī to Petru dō thapūwē thogli ha Gakomo dō Giovani nu, dokēu è cō lègû Jairu. È igûlè hō èkhōra dăra 38 haō. Bă Jesu dō èkhōpigā hanu thòthû tōlè ô Jairu èsī nu, è kēhtī

(5:27-29)

- hō jī hō hā mōhōmōhō thōtō rū.
 39 Jesu lēnu ô sīdōkū dō, “Thī jī thī
     hā mōhōmōhō thōtō rū mètè?
     Māmūphū thī toā haō, mè è
     sīmīthepe tara,” è do.
- 40 Bă prajīprahā nu toō kēnāhō
     Jesu do thakanu èkhī, è jaja
     lō tara rūkhō. Jesu nōsahōja
     nārukħō ô khō. È kanī to
     èkhōpigā hanu thōthū dō
     māmūphū èmō èphā dokēu, è
     lēnu rūkhō ô sīdōkū ha māmūphū
 41 ô nu tadō. Jesu pōra māmūphū
     ècudē dō, “Talitha koum!” è do
     rū. Èrièkē mè, “Māmūphū, hē
     do na sathèrè!”
- 42 Taplakhānă māmūphū thèrè
     sítō dō sagesalè. (Bănu mè, è ô
     htō sīghidē.) Pra ha è kēhtī ta
     htūhō thakanu toō htatimitòmōja
 43 lō tara. Lémèbū Jesu mālō tētē
     māmūphū èmō èphā bā dāhtūi
     wa hō dāra haō, dō “Îā ènā taā
     tagā,” è do rū.

Nazarethphūli Thòklă to Jesu Haō

6 Htōdokēu, Jesu sahō ô
     wanu dō gethā ô èdōghāli
     ha Nazareth, dō èkhōpigā toō
 2 gegū dōu nā. Èkhī bā Lumūni
     Cōhtī dokēu, è lè athūithōi
     hō ô Judaphū èsīthabakū. Hō
     ōaōrō kēnāhōbā ètathūithōi dō
     htatimitòmōja lō tara. Ènārukħō

(5:41)

do, “Kajō tara, è lè phīnī to
     tathīghūthījā hajō toō ô wa-a?
     Mè ta îlō nā tē? È magō pōdū
 3 taprītapro thakatè? Ènā mè tara
     prē pra ma lēthamā, hē do? Èmō
     mè Maria dō èthāpūwē mè lō
     tara prē Gakomo, Joseph, Juda
     dō Simone thiti lè? Dō èthāpūwē
     māmū toō ô lō dōu tara prē wajō
     lè?” ènārukħō do dō thòklă to
     Jesu haō.

4 Jesu do Nazarethphū toō,
     “Prophet mè, è nībā khē
     taōbājabā ô dōhtīghā-prahtiō,
     lémèbū èdōlōphōkū thānā to dō
     èmō-phā, pū-wē, sū-khō toō mè
     thòklă to rū haō,” è do rū.

5 Mathakanu ècă, Jesu manīdā
     ènārukħō taprītapro dāgā haō
     kēmè, èsiphūghutū è cōhō ècudē
     dō mabagethā tara prasuprasă
 6 toō nā. Ènārukħō tajūtanā ô haō
     thakanu ècă, Jesu nulē è dogō
     pe ta dāmi haō.

Jesu Nôlè èKhöpigä Sîthògli

Jesu lèpôdô tadôsô htô tadôsô pe, dô athûithôi tara hô 7 ghûdôghûphô. Jesu kaplôhtû èkhöpigä sîthògli dô îlô rû wa ètaphlütathere, mathaka è cô nôpêsôpê tasítana toô nu. Htôdokêu è nôlè rû thògli 8 thògli, dô mälô rû thakajô: “Sapai ta èkhöra dâmi komâ: taâtao mèrî, khûdekhûthikhî mèrî, rû-htâ mèrî. Sai tôtara thi 9 nâhto nâ. Kronî thi khôtokro, mèbû sapai thi sîyosidôkhlê 10 komâ. Thi bâ tôlènu tadôtaghâ dô hô bâ kahô thi ô sî-phô tarara doanî, ô wanu tôhtû 11 thi khîbâ sahôthâ nu. Thi bâ tôlènu tadôtaghâ dô hô kahô thi ô sî-phô haô, dô kênâ thi hû thijô haô doanî, truhtulôteja phî-phâ ô thi khôdêlo, dô sahôja ô dô hanu tadô èkû rûkhô. Ta thakanu mè è dili bâ Bica cîrô ènârukhô depe èkhî nu, èbâsè to wa ènârukhô!”

12 Jesu mälô ètë, èkhöpigä toô lè dô adôhtûlònî hô èbâsè wa tasôlòthû sôlòthò ènâkhî nu.

13 Ènârukhô htôsahôja tasítana tôghò, htûra prasuprasâ toô wa htehtcôhtî, dô mabathâ rû.

Giovani Baptista èTathî

- 14 Jesu èrièkê dûhô dalodakhô kûtrawâ ècâ, Saphrâ Herode ha pra üikêi Ghalileaghâ* nulê, kênâhôbâ lô. Hô toô do, “Mè Giovani Baptista htôbrâgethâ toâ! Dokêu è ku makèhôdâ taprîtapro thakanu.”
- 15 Èkhöra toô do, “Ènâ mè Prophet Elija!” Toô pe do, “Ènâ mè nâcénâlî prophet tara thaka prophet dêhadêlu toô nu.”
- 16 Bâ Saphrâ Herode kênâhôbâ taritakê thakanu èkhî è do, “È mè Giovani Baptista ha hê nôpetuja ègho nu, mèbû è le 17 htôbrâgethâ prêulè!” Saphrâ Herode do thakajô mè, läri è nôapô dô côglôi Giovani Baptista dô bêlôte rû wa hto. È ma thakanu mè, mathaka è cô matôthûbâthò èmâ Herodia nu. (Bâ Herodia htû mopé wa Saphrâ Herode èpü Philipo èmâ èkhî nu, Saphrâ Herode phîja nâ wa 18 èmâ.) Mathakanu ècâ, Giovani Baptista do Saphrâ Herode taplâ dôhtô, “Na phîthâ to napû èmâ mè ètôera thèdè haô!” è do rû.
- 19 È do rû thakanu ècâ, Herodia mè è thòkhe gîgu Giovani

* 6:14 Saphrâ Herode hajô tara èmi mè “Herode Antipas”. Èphâ mè “Herode the Great” ha è mathî pigâphû ghidê cô lô bâ Jesu olô èkhî nu.

- Baptista dő thòle mathī rû.
Lèmèbû Saphrā Herode ècă è
20 madā haō. Matètèdomè, Saphrā Herode mè, è thijái Giovani Baptista mè pratēpramò dő pracohtí nacē tara ècă, è sisă dő è őbajabā tara rû. È thòtē makhōbajobā rû dägā haō dő è la őrûodā tara rû. Bă Saphrā Hero d e kēnāhōbā Giovani Bapt i sta ètadöhtûlò èkhī, èghôtôdedő rûthîrûthò kêmè, è thòle kēnā tara.
- 21 Èghutûlò, èkhīèglorû tōbā Herodia, bă Saphrā Herode ma ètaõlò ènièthă pwě nu. Prakēi htīghā èdñèbrā toō, kliphujephû èdñèbrā dő Ghalileaghā èdókhûphôkhû toō lotehtū dő khôsîkhôpwě, aöplô lô rû wanu.
- 22 Bănu èkhī, Herodia èphûmämü phûthā lè magromaghôtònî Saphrā Herode dő èhtîtôhtitêmë dokēu, èmothûmothòbā tâgha rû rûkhô ècă, Saphrā Herode do mämûphû hanu tara, “Na thòjū têtètě akú hě. Hě idā tara 23 na,” è do rû. È cō amôkhōi dotî pôdă rû, “Na akú hě ta têtètě, hě idā tara na. Na bă thòle phî hě htīghâ tuku-tokhô nulĕ, hě i tara nana,” è do rû.
- 24 Mämûphû gebâ èmô Herodia dő, “Kô mô, hě tō akú Saphrā ètètè?” è lè rû.

- “Akú nā wa Giovani Baptista èhûkô,” èmô do nā.
- 25 Mämûphû nulĕ, plêlèthă ô Saphrā Herode ô dő, “Hě thòjū na bénunî hě wa Giovani Baptista èhûkô ô bälédû èkû lâkhônôhô pe,” è do rû.
- 26 Bănu, Saphrā Herode thòkònònò thòblabla, mèbû ènâ amôkhōi htô ta ô èhtîtôhtitêmë kûtara ètromo nu ècă, è thòtē khâbò to ètaamôkhōi haō.
- 27 Mathakanu ècă, è phîdô nôlè èkliphû tara mathaka è cō lèpetu Giovani ègho dő gei rû hûkô nu. Kliphû hanu tara lè ô htokû dő 28 petu Giovani Baptista ègho. È phî rû hûkô dő bénu ô bälédû tabâ èkû dő gei wa mämûphû. Mämûphû phî dő gei wa èmô 29 Herodia. Giovani èkhöpigâ toō kēnâhôbâ taritaké thakanu dokēu, è lèphîgethă Giovani ècô rûkhô dő lèluja rû.
- ### Jesu Bûā Kajô Pra Jěhtô
- 30 Prathodôphû toō gethă dő adâhtûibâ Jesu wa è ma tète tète dő athûithôi hō èrièkë 31 rûkhô nu. Hô oaparô ge-lè bâ tâgha ènârukhô ècă, ènârukhô a-ó nâkhî èkhîèglò ô thèdè haō. Dokēu Jesu do èkhöpigâ, “Pa salèja to ô ghâthû ghâprâ taglò dő 32 odă trôdôthâ wò,” è do rû. Bănu,

ènārukho hōdo thōklī tabā dō
cō lèja to ô ghāthū ghāprā taglō.

33 Lèmèbū hō òaōrō kēhtī
ènārukho sahō dō thījāi tara wa
ènārukho mè hōtholè nu ècā, hō
ghūdōghūphō plēsatūlē thōtō rū
ô ènārukho thō lè nu taglō dō,
tōlērī tapā Jesu dō èkhöpigā ô

34 wanu. Bă Jesu ô ô thōklīkū sahō
nu, è kēhtībā hō thäklīthäklō
dō cibāi tara rū. Matètèdomè,
ènārukho lò tara wa thō ha
prakēi ô haō nu. Dokēu Jesu
athūithōi thōdō tara ènārukho
35 wa taritakē tamō htō tamō. Bă
lumūha lò èkhī, èkhöpigā toō
lēbā nā dō, “Lumū lò htō, dō

36 ghājīhtījū. Lalè dō bri-ā bri-ō hō
ô dō-phō èbūhtī toō nu,” è do rū.

37 Lèmèbū Jesu do nārukho, “Thī
î tapābū ènārukho taātaō tagāgā
wè,” è do rū.

Èkhöpigā toō dothā nā, “Na
thōjū mèmè wa pa lēbrinī
ènārukho thōkō ò? Pa thō lēphī
rūjā-tenari bāghija* ô watē?” è
do rū.

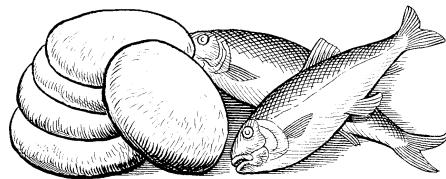
38 Mèbū Jesu do, “Thī òi thōkō
bema? Lè kēkē rûkhō.”

Ènārukho lèkēla dō ge dothā
Jesu, “Pa òi tara thōkō jēma dō
tō ghibō nă,” è do rûkhō.

39 Bănu, Jesu nō èkhöpigā
mathaka è cō dōsīnōlō ô hō, tapū
40 dō tapū, ô yakhū. Toō mè pra
taja tapū, toō mè pra jēsī tapū.
41 Htōtōkhōò, Jesu phīnī thōkō
hanu jēma dō tō ghibō dokēu,
kēhō ô mōkhūla dō thījāhōge
Bica. È bīphōpā thōkō dō ijū-ā
èkhöpigā wa hō thāpūthārō. Jesu
phī thōdō tō hanu ghibō dō ijū-ā
thōdō wa hō thäklīthäklō. Hō
42- abākō lō kūtara. Bănu, èkhöpigā
43 sa dō akūhtūthā èkōsūkōsā
44 dokēu è ô sīghidōkhū. Pra ā-ō
lō wanu èkă, mākhō mè, è ô pra
jēhtō gholā.

Jesu Khälè ô Htīkhū

45 Htōtōkhōò, Jesu phīdō
nōgenuthā èkhöpigā ô thōklīkū
dō ikārarī rū ô tokhōtai ha
Bethsaida dō nu. Èthānā dō
46 îgeja hō thāpūthārō. Bă hō
thāpūthārō gethūja lō htō nu,
Jesu cō hō ô kholō tama èkhū
47 dō athabă to wanu. Bă lumūha

(6:38)

* 6:37 rūjā-tenari mè Roma èrš. Bă Jesu ègūkhā numè, tēnari bāghija numè èghata
wa kajō tara èlākā lālithū nākhī nu.

ghākhi èkhī, thōklī mè, è cō tō htō ô htīkōô thōgħo. Mèbū Jesu mè, è ò to mopē tara ô kholōkhū.

48 È kēlēhtī èkhōpigā toō awū sēsūsēpa bā thōklī. Matētēdomè, rīli thatēphēsū nārukħō ècā nu. Bā lumūrothō thünari dō nārithūthū èplā nu, Jesu khälè ô htīkhū dō lè ô ènārukħō ò. Jesu ma thaka è thō satulū rū rūkhō.

49- Dō bā ènārukħō kēhtī Jesu khälè ô htīkhū èkhī, ènārukħō nāthu Jesu wa da ècā, èsipusisā thòkònò dō jī-kehō thōtō rū.

Mèbū, “Htīkhū thīthō rūkhō! Mè hē tara, sisā komā,” Jesu

50 phidō dothā nārukħō. Htōdokēu Jesu khānu thōklīkū dō rīlirōlō ōcōja taplākhānā. Èkhōpigā toō mè htatimitōmōja lō tara.

51 Matētēdomè, èbāsè wa Jesu bū-ā pra jēhtō nu, ènārukħō thīnā bōħōbōlō èriek̄ haō. Mèprē ènārukħō thōtē mathīnā ta hajō haō ècā nu.

Jesu Mabathă Prasuprasă ô Genesaretghā

53 Jesu dō èkhōpigā toō tōbōrage ô Genesaret dō cōglōi thōklī wanu.

54 Bā è ò ô thōklīkū sahō èkhī nu, taplākhānā, hō thīnāi lō tara

55 Jesu. Kajō toō sanusahō tadōsō

htō tadōsō dō sōbai hōkhōra, dokēu Jesu tō ô watetē, hō lèoi 56 tara prasuprasă ô è ò. Jesu tōlē ô watetē èè, dōkū mērī, wekū mērī, dōlōphōhtī toō mērī nu, hō lè bēlō prasuprasă ô gelaklahtī dō dōlōphōphū toō akūcibā Jesu, mathaka èsiphūghutū è cō itēbā kēsō prasuprasă toō wa èsīdō kōkhī nu. Hōtholēlē tēbā èta mè, è bagethā lō tara.

Phiphū èHtōcālāklō

7 Tanitathā, Phariseophū dō tamālōsorā ô ô Jerusalem 2 we lè nu toō lēbā Jesu. Ènārukħō kēhtī Jesu èkhōpigā toō cūplō ècudē thaka Judaphū èhtōcālāklō ò ètē nu haō dō ā-ō tara saphī.

3 Phariseophū dō Judaphū toō mè, è lā lūgūmagū tara thaka phiphū èhtōcālāklō ô ètē nu. Ènārukħō thō ā saphī èkhī mè, bā cūplōrī ècudē thaka phiphū èhtōcālāklō ô ètē nu dō ā nō.

4 Ta tētētē ha è brige rūkhō ô gelaklakū nu, bā cūplōrī dō ā nō. Dō lūgūmagū lō mopē phiphū èhtōcālāklō thaka cūplō lekotobā thiti nu*.

5 Èmathakanu ècā, Phariseophū dō Tamālōsorā toō lè Jesu, “Na khōpigā toō cūplō ècudē thaka

* 7:4 lekotobā thiti nu Ô Greek èCècōhtī toō èkū mè, “khō haōmè lāsimī” pā.

paphí paphú èhtōcālākló ò ètě nu haō dō āi tara saphí wa ècudé cobōrōthò mètè?"

6 Jesu dothă, "Mè Prophet Isaiah do ūnā thīrithíkĕ lăerī nu, è le mè nacēnālî khēlè! Prahtīnēma ta mè nō khē thī hanu! Thaka è khēlò htō nu,

Bica do, 'Pra hajō toō, őbājabā tara hě wa ètarobātōto, mèbū èthūèthò mè őjīojū wa hě.

7 Ènārukho athūbūthabă hě mè ènōnō tara.

Matètēdomè, ènārukho athūithōi tara hō wa prahākhūphû ètamālò thaka hě tamālò nu.*

8 Thī laja Bica ètamālò dō lūgūmagû tapā hākhūphû èhtōcālākló."

9 Jesu dolē thòdō, "Thī gō thī blō wa thī lalôteja Bica ètamālò mathaka thī cō lūgūmagû to 10 thī htōcālākló nu. Mose mè do thakajō: 'Óbājabā namōnaphă dō, pra sōrūsūgè èmō èphă tara nu, 11 bā khōbā tathī.'* Lèmèbū thī do thakajō: 'Kajō tara bā ői ta tagā ha ètō wa èmō èphă ènākhī nu kēmè, "Ta hajō mè Bica nākhī talu," è 12 bā do numè, è lōbā magē pe wa 13 èmō èphă haō,' thī do. Mathakanu ècă, thī makĕ mahtameja tara Bica ètahūtajō wa thīphīthiphū èhtōcālākló ha thī lūgūmagû wa thīphūthili nu. Dō thī ma ta èkhōra thakajō numè, è ő mopē tōghò."

Takīkāmală

14 Jesu kalèplō thòdō hō thāpūthärō dō è do, "Kēnā dō thīnāi kèsō taritakē ha hě sōbai 15 thī khōnōhō hajō nu kūtara. Ta ha è ő ô èkhlō dō nu ô kajō èkű toō numè, è makīkādā hō nu ô dāgā haō. Ènācē mè, è makīkā hōthūhōthò nu toō mè ta ha è ő ô pra tara èthūèthökű sahō nu 16 toō. Pra ènāghenākű ő nu toō kēnāhō toă."*

* 7:7 Isaiah 29:13

* 7:10 Tasahō èCè 20:12; 21:17

* 7:16 Pra ènāghenākű ő nu toō kēnāhō toă. Ô Greek èCècōhtă toō èkű numè, èglōphû (16) ő haō.

17 Jesu laja hō thăpûthärō dō lènu ô sī tama èkū. Èkhöpigā toō lè nā wa è do ta èrièkē mè 18 thakatè nu. Jesu do nārukħō, “Thī nulē, thī thīnā dōu haō wō? Ta ha è makīkā hō nu toō mè ta ha è ô ô èkhłō dō lènu ô pra 19 tara èkū nu haō. Matètèdomè, ta hanu toō mè, è lènudā ô hōthūhōthòkū haō. Mè è lènu tara ô hōbre hōphükū dō sahōja plāthā tara ô èkhłō.” (Jesu do thakajō, èrièkē mè, taātaō kūtagā mè èriècō lō tara.)

20 Jesu dolē thòdō, “Ta ha è makīkā hō nu toō mè, ta ha è ô ô pra tara èthūèthòkū sahō 21 nu toō. Matètèdomè, ô pra tara èthūèthòkū nu, tanāthu èkīkā thaka: tawēplā-āhū, tamataplesetabō, taāhū-ākle, 22 talòmathimamā rū, tathòjütülū ta, takētplā, tathūkhethòkhe, tadokēdohtame hōmihökħā, taphidū thū-thò, tamaghòrðghòta hönā dō tama takīkāmalā thiti nu toō mè, è htūhō wa ta èrīamāo 23 haō. Tarīamaō haō hanu toō mè, è ô ô kajō èthūèthòkū sahō dō makīkā tara rū.”

Māmū Ha Ètajūtanā Dū

24 Jesu sahō dō lè ô ghā ha èbūhtī wa Tire we nu. È lè ô sī tama èkū dō, è thòjū mathijāibā

wa hō dära haō. Lèmèbū kajō 25 tōrē thījāi tara. Ô wanu, māmū ha tasītana mademalū èphūmū nu ô tara. È kēnāhōbā Jesu lè ô wanu dokēu è phidō lè ô Jesu ô 26 dō lè hulō ô rū khōdēhtī. Ènā mè Judaphū haō, mè Greekphū ha è ôlō ô Phonica, Syriaghā nu tara. È kūcibā Jesu mathaka è cō htōsahōnīja rū tasītana ô 27 èphūmū èkū nu. Lèmèbū Jesu do, “Hē tō magē rī hē phū-li, Judaphū toō. Hō phī phū-li èsaèphī dō iāja wa htū mè è mè kèsō haō,” è do rū.

28 Bānu, māmū hanu tara dothā, “È mè khēnī Sorādū! Lèmèbū htū nulē, è ābā dōu tara thā phū-li èsaphī lòpòlòghū ô dīkhōla lè,” è do.

29 Jesu dothā, “Na do ta bōnū ècā, ge ô na sī khōnōhō, na phūmū olūolōja htō wa tasītana,” è do rū.

30 Māmū hanu tara tōgethā ô èsī dō, è kēhtī mèmè tara èphūmū sīmī lò ô lāmikhū dō olūolōja htō wa tasītana ètamademalū nu.

Jesu Mabagethā Prapè-kōō Tara

31 Jesu sahōja ô Tireghā kū dō lè ô Sidonghā kū. È cō lènulē ô Decapolighā kū dō tōgethā 32 Ghalilea htikōō rōhtī. Hō toō

lèkai pra èpè-kôō tara dō akūcibā Jesu mathaka è cō pōbā rû dō ma kēnāhōdā, dō ma robāgōthā 33 rû nu. Jesu sakai gegòja nā wa hō thăpûthărō. È cûunu rû nâkû lôghikhō. Htôdokēu, è htîcō thòdō ècumū wa èbrûhtî dō tora 34 ô rû blî lo. Bănu Jesu kēhō ô môle dō è cibâi tâgha rû dokēu è thahō thökothôlî tatha dō do, “Ephatha!” èrièkē mè, “Htobôhō!”

35 Taplâkhänä, tapè-takôō hanu tara kēnâhôthâ, èblîèkhâ mè èlèèphrêthâ dō robâtôtogô 36 rûrûlêthâ. Jesu mâlò têtë hō kûtara wanu bâ dăhtûi taritaké hanu wa hō dăra haō. Mèbû è mâlò rû thakanu taü, côdû adăhtûi pôdâ taü.

37 Hō kēnâhôbâ taritaké hanu tholélë htatimitòmôja lô tara. È do rûkhô, “È ma ta mè èdâ nâcénâlî khê. Pra pè-kôō nulë, è maplhöthägô rû nâkû dō ma robâgôthâ rû rû!”

Jesu Bûā Kajô Pra Lîhtô

8 È bònibòthâ dû haō, kajô öaparô lèbâ thòdô Jesu taplape. Bâ hō thăpûthărô hanu ètaâtao tuphluja èkhî nu, Jesu ka èkhöpigâ toô 2 dô, “Hé cibâi kajô hajô toô. Matètèdomè, ènârukho lègû htô hë thünithüthâ èkû, dô ètaâtao

3 ô pe rûkhô haō. Ènârukho toô mè è ô ô ghâjîhtijû lè ècă, hë bâ îge tiwi-toô nârukho doanî, è cô lòdolòdëja tô ô klèhûtôlo depe,” è do.

4 Èkhöpigâ dothâ, “Mè ô milabôthôlakâ wajô, hō thô lèphî è phro saphî, mathaka è cô sűâ wa hō òaôrô kêtëjô watè?” è do rû.

5 Jesu do nârukho, “Thî thôkô ô bema?” è lè rû dokêu, “Nëma nă,” è dothâ rûkhô.

6 Jesu î sînôlôô lô hō kûtara. È phî thôkô hanu nëma dô thijâhôge Bica. È bîphò dô ijû-â èkhöpigâ wa hō thăpûthărô.

7 Ènârukho oï dôu tò tiikî. Jesu phî tò hanu dô thijâhôge thòdô Bica.

È i ajû thòdô èkhöpigâ wa hō

8-9 thăpûthărô. Hô âbâkô lô kûtara. Ènârukho ô pra lîhtô gholâ. Bâ hō thăpûthărô â-ô lô htô nu, èkhöpigâ toô sa dô akûhtüthâ èkösükösâ dokêu è ô nédôkhû.

(8:8-9)

Ht̄dokēu, Jesu īgeja hō
10 thāpūthārō. Ènā dō èkhōpigā
mè, è phīdō hōdonī thōklī rūkhō
dō cō lè ô Dalmanutha èghā*.

Phariseophû Toō Dôma Jesu Taprîtapro

11 Tanitathă Phariseophû
toō lèbā Jesu dō lòdolosō rû.
Ènārukħō thōjū awala Jesu
ètamathumamă dokēu è do rû
rūkhō, “Na mè Bica èkhîèpra
doanî, dīli pa taprîtapro tagāgā,”
12 è do rû. Mèbû tarobā hanu ècă,
ètōthūbāthò Jesu haō dokēu, è
thahō thòkotholî tatha dō do,
“Kajō khōnōhō tagū tha akū dō
taprîtapro khlō? Hē do mèmè
thî, hē thō dīli thèdè kajō hajō
tagū wa taprîtapro dāgā haō!”
è do rû.
13 Ht̄dokēu Jesu sahtāja tara
nārukħō. Ènā dō èkhōpigā
hōdonîthă thōklī dō cō kālē ô
Ghalilea ht̄kōô ètokhōtai nu.

Phariseophû dō Saphrā Herode èGhīmīthithû

14 Jesu èkhōpigā toō thēpenā
lèi òa thôkô. Ô thōklíkū nu,

ènārukħō phîlèinī tara tama
15 nă. Jesu mālō nārukħō, “Rōi
thînā, dō rōi kèsô Phariseophû
dō Herode èghīmīthithû rûkhō
nî,” è do rû.*

16 Èkhōpigā toō nulĕ, “Mè pa
phîlèinîdū thôkô haō ècă, è do
thakanu khōnō,” è lò dogedolè
rû.

17 Mèbû ènārukħō do tètè nu,
Jesu thîjai lô tara dokēu, “Thî sa
lò dogedolè mopě rû wa thôkô
ōdū òsi èrièkē dō khlō? Mè
tōkhōnōhō thî thînâdâ hō nō haō
mètè? Mè thî thôtè mathînâ ta
18 hajō haō wō? Thî môghî ò kêmè,
thî kéhtî haō. Thî nâkû ò kêmè
thî kénâhō haō. Thî thînâi haō
19 wō? Bă hē bîphò thôkô jěma, pra
jěhtō ã ènâkhî nu, èkōsükösâ ò
betè?” è lè rû dō, “Sîghidôkhû,”
è dothâ rûkhō.

20 Jesu lè thôdō nārukħō, “Bă
hē bîphò thôkô néma, pra lîhtō
ã ènâkhî nu, èkōsükösâ ò thôdō
betè?” è lè rû dō, “Nédôkhû,” è
dothâ rûkhō.

21 “Dokēu thî thînôthînâ thèdè
hō nō haō mètè?” Jesu do
èkhōpigā toō.

* 8:10 *Dalmanutha èghā* mè, è ò ô Ghalilea ht̄kōô rōhtâ.

* 8:15 “Rōi thînā, dō rōi kèsô Phariseophû dō Herode èghīmīthithû rûkhō nî.” Jesu do thakajō èrièkē mè Phariseophû dō Herode ètathûithōi toō sada ô Judaphûli èkă dō dñdñlélè tara thaka ghīmī sada ô thôkô èkă dō madñhō thăhō rû nu.

Jesu Marākhäthä Mäkhö èMôghïkhi Tara ô Bethsaida

22 Bă Jesu dő èkhöpigā toō tôle ô Bethsaida dő nu, hō toō lèkai pramôghïkhi tara dő akücibä Jesu mathaka è cō tēbä rû dő 23 marâkhäthä rû môghî nu. Jesu gū prakhi hanu tara ècudë dő kasahði rû ô dôkhlö. È macô rû môghî wa èbrühü, têbä rû wa ècudë lôghikhö dő, “Na këhtî ta tagâgâ ò?” è lè rû.

24 Prakhi këhö këlò dő do, “Ô! Hë këhtî jéjî-jéjo tara hō toō. È lòwa thô sahtûsalò,” è do Jesu.

25 Jesu têbä thòdö èmôghî lôghikhö wa ècudë, dő bă è këhðthä taplape èkhî nu, èmôghî râkhäthä dő këhtî rûrûlëthä ta 26 kûtagâ. Jesu do nâ, “Ge nòtipi ô na sî, nugegû ô dôthò komâ,” è mälö rû thakanu.

Petru Do Lîhöphlöhö Jesu Mè Messia

27 Jesu dő èkhöpigā toō lè õ dôphû ghaphû èbûhtî wa Caesarea Philipi we nu. Õ klèlo nu, Jesu lè èkhöpigā toō, “Hö èkhöra do hë wa hötholè?”

28 Èkhöpigā toō dothä, “Hö toō do, na mè Giovani Baptista. Toō pe mè, na mè Elija. Thòdö toō pe do, na mè prophet èkä tarara,” è do rû.

(8:23-25)

29 “Ha thî lè! Thî do hë wa hötholè?” Jesu lè ènârukho.

Bănu, Petru do, “Na mè Messia.”

30 Jesu mälö ènârukho, “Adâhtûi mâ ta hajô wa hō dâra komâ nî,” è do rû thakanu.

Jesu Sôbaiûnâ èTasörë Dô Tathî Èrièkë Èrîkû Taplâ

31 Bănu Jesu adâhtûi èkhöpigâ toō thakajô: “Kajö èPhû thô khöbä gîgu tasörë dő, kajö èdûèbrâ toō, phûghîdû dő tamâlòsorâ toō thô lalòtebelölû nâ depe. Hö thô mathî nâ, mèbû èbò thûni-tani dő è 32 thô htöbrâgethâ depe.” Jesu do lîhöphlöhö ta hajô wa èkhöpigâ toō. Bănu, Petru kagegòja to Jesu dő do rû wa è bâ do thakanu 33 haō nu. Mèbû Jesu kôgethâ ô

èkhöpigā ò dō phësüthä käli Petru, “Satana, sajïja wa hě! Na tanäthunälä mè, ètöera wa Bica ètanäthu haō. Mè tara prahäkhüpöhü tara ètanäthu,” è do rû.

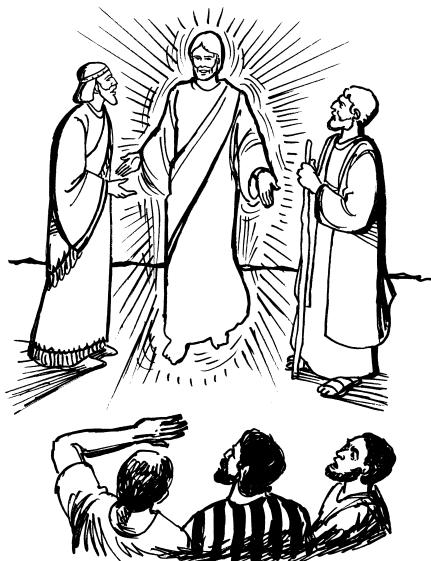
34 Htödokëu, Jesu kalèhtü hō thäpüthärö dō èkhöpigä ô è ò dō è do rû, “Pra è thòjü lègû hækö tara bā lalôteja lô ètathòjü küttagä, bā ñnî to èkrusu dō lègû 35 hækö. Matètèdomè, pra èrōi to ètaöhtübra tara, thô súja rû depe. Mèbû, pra ha èthielümabä wa hě dō Bica ètathòlethötëi èrièkë ènäkhï nu tara, thô nñbä 36 taöhtübra depe. Pra tara bā üipéidä khëphro häkhü thäbä lémèbû è súja wa ètaöhtübra doanî, è thô khlö pe rû näkhï mè 37 tètè? Èkhlö thèdè haō. Mathaka è cô nñbäthä ètaöhtübra taplape nu, è aplithädä rû wa 38 ta dämidägä haō. Mè pra tara bā thòròi hě dō hě tathüithöi ènäkhï, ô häkhüpöhü èghöröghöta èkikämälä toö èbökä wajönu doanî, bă Kajö èPhû lòthä depe taplape ô Bica Phä ètöèthe èkä, plögû wa Tranäphû Cöhtí toö numè, è thô thòròi döu tara rû näkhïkhï.”

9 Jesu dolë thòdö, “Hě do mèmè thi! Ô thïkä wajö, kajö toö mè, è këhtibä hō Bica

èhtièghä tölè wa taphlütathere haō ètë, è thô thi hō haō.”

Jesu Coklïcojähö

2 Èbò ènithüthû èthäthüthû htö dō Jesu kanî Petru, Gakomo dō Giovani dokëu è cō hō rûkhö ô kholöhtü tama èkhü dō ò to wanu. Bänu èkhï, Jesu mè, è coklïcojähöja tara ô èkhöpigä 3 toö ètromo. Ètakütatho mè è serakhähö dō bûphötkhï. Èbûkhlö wa ta küttagä. Ô hâkhü nu, hō mabûdä thakanu dära 4 haö. Taplakhänä, Elija dō Mose lihö palo õ ènärukħö tromo dö 5 robäsi Jesu. Bänu, Petru do Jesu, “Kô Sorädû, pa ò wajö mè, è le mo! Pa thô mahö bû cō

(9:4)

thúma: tama mè na nākhī, tama pe mè Mose nākhī dō, tama pe 6 mè Elija nākhī,” è do. Mè è thòjū do tètè nu è thíjā haō ècă, è sa dō do drāgā bûphro thakanu. Matètèdomè, ènārukho thòkònòsisă tâgha ècă nu.

7 Bă Petru do htō mopě thakanu èkhī, taütô lihō dō phobïja lô ènārukho. Bănu, tajō thāhō ô taütökă tagā ha è do, “Hajō mè hē phû ha hē mai nā nu tara! Kēnā kèsô èhúejō rûkhō.”

8 Tajō thāhō htō thakanu dokēu, ènārukho phidō kēhtükēlō, mèbû è kēhtī pe hō èkhöra dăra haō. Mè tō Jesu tara nă pe.

9 Ta htûhō htō thakanu èkhī, Jesu dō èkhöpigā hanu thòthû gelòthă. Bă ènārukho lòge mopě ô khololo nu, Jesu mälò èkhöpigā, “Ta ha thi kēhtibă nu, adähtûi wa hō dăra komă htûtō Kajō èPhû htôbrâgethă htō ô tathikă depe nu.”

10 Jesu mälò nārukho ètě è kēnā khē, mèbû tahtôbrâgethă ô tathikă mè, èbâsè wa Jesu thakatè nu, è thíjā rûkhō haō 11 dō lòdolosō to rû. Dokēu è lè Jesu rûkhō, “Elija bă tôlòthă rî

Messia,’ tamälösorā toō sa do thakanu mètè?”

12 Jesu dothă, “Elija mè, è bă lòthärī těhtî, mè mathaka è cō prôrûthă ta kûtagā nu.* Lémèbû ‘Kajō èPhû bă khôbâ gîgu tasörerbéthò dō hō thô lalôte-belolûja nă,’ Cècohtî do 13 thakanu mètè? Hé sôbai thi ta hajô: Elija mè è lòthärī htô khê,* lémèbû, kajō thôle ma ènâ tètètè, è mademalû tara rû, thaka hō khèlô ûnâ htô ô Cècohtî èkû nu.”

Jesu Htôsahôja Tasítana ô Mâkhöphû Tara èKû

14 Bă Jesu dō èkhöpigā hanu thòthû gebâthă èkhöpigā èkhöra toō nu, è kägehtî hō thâpûthârō abotrëwe èkhöpigā wanu. Ô wanu tamälösorā toō dō Jesu 15 èkhöpigā toō lòtelònă rû. Bă kajō thâpûthârō kēhtî Jesu nu, è thòkònòi gîgu dō è plélèsü thôtò 16 rû rûkhō. Jesu lè ènārukho, “Mè thi lòtelònă rû wa taritak  t ?”

17   hō thâpû èk  tara do, “Kô Sorâdû, h  l kai h  phûkh , ha tasítana mademal  n  d  18 è rob d  pe ha  nu tara. B  tasítana mademal  n  èkh  nu,

* 9:12 Malachi 4:5-6

* 9:13 Elija m  è lòthärî ht  kh  Jesu s bai Elija èri k  m , è th j  do Giovani Baptista èri k .

è hōlōpō rū ô hākhū dō èbōbē-thémô hō ô èghokű. È ecîkrû èthûèthé dō è sòteklehôja. Hě ihtôsahôja wa na khöpigā, mèbû è mapê rû haō.”

19 Jesu dothă, “Pra ètajütanā ô haō toō! Hě bā ògûjî mopë thi betè? Hě bā khôthòdö mopë thi tôhtû bakhôtè? Lèkai mâkhöphû ô wajô!” è do.

20 Hō lèkai mâkhöphû hanu ô Jesu ô, dō bă tasítana kěhtî Jesu nu, taplâkhänă è mapîmahtô mâkhöphû dō hōlōpō rû ô hākhû. Mâkhöphû hō tiklítôklö ènâ dō

21 èbôbè-thémô hō ô èghokű. Jesu lè mâkhöphû èphä, “È ma htô thakajô bedë belă tè?”

È dothă, “È ma lă èpigâphû

22 nupe. Tasítana thôjû mathî thâjè nă. È hōnu rû ô mîkă toō, htîkă toō. Na bă madâ ta tagâgâ doanî, cibâ magê kèsô pa tikî!” è do.

23 Jesu dothă, “Na bă madâ tagâgâ,’ na sa do mètè? Pra tara ètajütanâ bă ô doanî, ta htûhôdânî lô tara nă kûtagâ,” è do.

24 Bănu taplâkhänă, mâkhöphû èphä jihô thòkò, “Hě jû nâcê khê, mèbû magê hě mathaka hě tajütanâ cô dûkhłö mopë kèsô hajô nu tikî!”

25 Bă Jesu kěhtî hō oáorô khrôlèbûhtî thiphîthaphâ rû èkhî nu, è htû-pâ tasítana,

“Tapè-takôdô ètasítana, hě mälô na, sahôja ô mâkhöphû hajô tara èkhłö dô genuthă pe thèdè komâ,” è do rû.

26 Tasítana jî-kehô thòkò, ma pètèpiti mâkhöphû dô sahôja tara. Mâkhöphû mè, è lôja tara wa lu tato dô, “Mè è thija htô

27 toă,” hō do tara kûtara. Mèbû Jesu pô ècudë dô güsathèrèthâ rû. Ènâ nulë, thèrè sítôthă tara.

28 Bă Jesu dô èkhöpigâ toô nuge ôdă to ô sîkű èkhî nu, èkhöpigâ toô lè nă, “Pa tha htôsahôdâ khâ tasítana haō mètè?” è lè rû.

29 Jesu dothă, “Tasítana hanu tamô mè, hō htôsahôdâ tara wa tathûbûthabă nă, ta èkhöra èdâ dágâ haō.”

Jesu Sôbaiünâ èTathî Èrièkë Ghiplâ-taplâ

30 Jesu dô èkhöpigâ toô sahôja wanu dô kâlègû ô Ghalileaghâkű. Ènârukħô ô ô watè nu, Jesu thôjû mathîjai wa hō dâra

31 haō. Matètèdomè, è tô athûithôi to èkhöpigâ toô ècă nu. È do, “Hō thô asálôteja Kajô èPhû ô èdédörökha toô ècudékű dô, è thô mathî rû. Mèbû èbò thûnitani nu, è thô htôbrâgethă.”

32 Jesu thôle do têtè nu, èkhöpigâ toô thîjai lîhöphlöhô èrièkë haō, mèbû ènârukħô sisă lè têtè tara rû.

Èdūkhlō mè Hōtholē?

- 33 Jesu dō èkhōpigā tōgethā ô Kaphanao we, dō bā è genu ôdā ô sīkū èkhī, Jesu lè èkhōpigā toō, “Thī lōtelònă rū wa taritakē nînō ô klélo tē?”
- 34 Mèbû ènārukho taprapra ô lô tara. Matètèdomè, ènārukho èkă, èdūkhlō mè hōtholē nu, è 35 lōtelònă rū. Mathakanu ècă, Jesu sīnölkö, ka èkhōpigā sîthògli dō do rū, “Pra è thòjū htū wa èrïkū nu, bā bē ènā wa èghutulökhlō dō bā khögükhlöhtē hō kütara.”
- 36 Bănu Jesu kalè pigaphū tara, i sítō ô rū ô èkhōpigā ètromo. Jesu aphoi pigaphū hanu tara dō è do,
- 37 “Hōtholélē ha è lěkhō pigaphū thakajō nu ô hěmihékū mè, è lěkhō dōu hě. Dō hōtholélē ha è lěkhō hě nu, è lěkhō dōu tara Pra è htölè hě nu tara.”

Pra Ha È Hōdědōsū Pa Haō Tara, Mè Pa Pra

- 38 Giovani do Jesu, “Kô Soradū, pa kěhtī kajō tara, è htosahōja tasítana toō ô naminakhă èkū. Mèbû ènā mè pa pra haō, dokē ‘Ma komā!’ pa do nā,” è do.
- 39 Jesu dothă, “Thī bā do nā thakanu haō. Matètèdomè, pra ha è dē ma taprítapro ô hěmihékū nu tara mè, è thō dokē dohtame jükákí hěmihékă haō.

40 Hōtholélē ha è hōdědōsū pa haō 41 nu, è mè pa pra. Hě do mèmè thī, thī mè hěkhíhěpra ècă, hō tara bā iō taraphro thī htī takhè doanî, è thō nībā nacē ènūèkā depe.”

Tadōkōma Takhōwè

- 42 “Pra tara bā dōma pra èsiphughutū ha è jū hě nu tarara takhōwè doanî, hō bā cōra tapā pra hanu tara ègholo wa lōdū tama dō hōlötenuja nā ô htíkligökū numè, èrûkhlō rū 43 nākhī.” Mathakanu ècă, na cudě takhō bā dōma na takhōwè doanî, petuja na cudě hanu! Thälă na lōtenubā ô ngareökū, ha mī pidā thèdè haō, thäcudě lôghikhō nu, lènu tokhōdē tapā ô taōhtûbra thágúbrathälakha èkū mè, èrûkhlō

44 na nākhř. (Õ Ngareökű nu, talō mè, è thídā dăkhō haō. Mī mè, è pidā dăkhō haō tōtō.)* Na khōdě takhō bā dôma na takhōwè doanî, petuja na khōdě hanu! Thälă na lötenubā ô ngareökű thăkhōdě lôghikhō nu, lènu tokhōdē tapā ô taōhtūbra thăgûbrathälakha
 46 èkű mè, èrûkhlō na nākhř. (Õ Ngareökű nu, talō mè, è thídā dăkhō haō. Mī mè, è pidā dăkhō haō tōtō.)* Na môghiphilō taphlō bā dôma na takhōwè doanî, cûulgöteja na môghiphilō hanu. Thälă na lötenubā ô ngareökű thămôghiphilō lôghikhō nu, lènu tokhōdē tapā ô Bica èhtieghā
 48 èkű mè, èrûkhlō na nākhř. Õ Ngareökű nu, talō mè, è thídā dăkhō haō. Mī mè, è pidā dăkhō haō tōtō.
 49 “Èkhōmē thaka hō marîmacō talütatō wa dîthā nu, hō kûtara thō khōbā tamarîmacō wa mī depe.
 50 Dîthā mè èrû khē, mèbû, è bā sū pe haō doanî, hō thō masúthágō pe wa têtè? Thí nulě, ô thajè kèsô wa dîthā ètawítasú

dō lò öplôsöplô kèsô rû tara dō tara ô taōmoötē èkű.”

Jesu Athûithõi Èbâsè wa Thăwûthämä Lòlaja Rû

10 Jesu sahōja wanu dō, lè ô Judeaghā dō cō ra ô Jordano lota lumûhō nu takhō. Kajõ thăpûthärō satûlè thôdō ô è ô dō, è athûithõi tara hō kûtara thaka è lâma nu.

2 Phariseophû toō thòjū abôla Jesu èjō dokëu è lèbâ Jesu dō, “Sôbai pa! Thaka Mose ètamâlô ô ètë nu, makhō tara laja èmä, èdâ ô?” è lè rû.

3 Mèbû Jesu lègethă kâli nârukho, “Ô tamâlô èkű, Mose do thi thakatè?”

4 Phariseophû toō dothă, “Makhō bâ khènî èmä cèlöglo tabâ dō laja rû mè, èdâ tara, Mose do,”* è do rûkhō.

5 Bânu, Jesu do nârukho, “Mè hō athûipòi thi mè èpôèsă tâgha ècă, Mose khèlònî bû thi tamâlô 6 thakanu. Mèbû lă Bica bolò ta èthâhtîlű nu, ‘È bolò makhō dō 7 mämü.’* ‘Ta hajô ècă makhō

* 9:44 (Õ Ngareökű talō mè è thídā haō dō mī mè è pidā haō tōtō) Ô Greek èCècõhtí toō èkű mè, èglöphû (44) ô haō.

* 9:46 (Õ Ngareökű talō mè è thídā haō dō mī mè è pidā haō tōtō.) Ô Greek èCècõhtí toō èkű mè, èglöphû (46) ô haō.

* 10:4 Deuteronomy 24:1

* 10:6 Cècõhtíkõhtí 1:27

tōbā laja èmō èphā dō lè öplōhtū
 8 èmā, dō ènārukħō htħħoja
 wa tara nā.”* Mathakanu ècā,
 ènārukħō mè pe thògli haō, mè
 9 tara nā. Thawwħthāmā ha Bica
 bēplōhtū htō numè, kajō bā ma
 opāja pe dāra haō,” è do rū.

10 Bā Jesu dō èkhōpigā genu o o
 sīkū èkhī nu, èkhōpigā toō lè dōu
 nā èbāsè wa thawwħthāmā lōlaja
 11 rū èriekē nu. Jesu do, “Mākhō
 tara laja èmā dō phithā māmū
 èkhōra tara mè, è mabō èmā
 12 èbrā dō è ma taple. Èkhōmē
 thakanu, māmū tara bā laja
 èwū dō gūja mākhō èkhōra tara
 numè, è ma dōu tara taple,” è do.

Jesu Surīsumo Pigāphū Toō

13 Kajō toō lèkai pigāphū o Jesu
 o mathaka è cō bēhō ècudē o
 rū hukħokħū dō surīsumo rū nu.
 Mèbū Jesu èkhōpigā toō jī-phē
 14 hō hanu toō. Bā Jesu kēhtī
 èkhōpigā ma thakanu èkhī, è
 thòhtā rū dō è do, “Matedō komā
 pigāphū mā! La ènārukħō lè o hē
 o. Matetēdomè, Bica htighā mè,
 èbāsè wa pra ha è lōwa pigāphū
 15 thakajō nu toō. Hē do mèmè thi,
 ‘Pra tara, è bā lalō ènā o Bica
 ètauiipēi elōla thaka pigāphū tara

nu haō doanī, è thō lènubā thèdè
 o Bica htighākū haō,” è do rū.
 16 Bānu, Jesu phojai pigāphū dō
 bēhō ècudē o rū hukħokħū tara
 dōhtō, dō è surīsumo rū rūkhō.

Pradūyōmōtrō dō Bica èHtièghā

17 Bā Jesu dō èkhōpigā saħðthā
 o wanu èkhī, kajō tara plēlē
 dokrēnelō o Jesu ètromo, dō lè
 rū, “Kō Sorādū èrū, mathaka hē
 cō kōnībā taōhtūbra thāgūbra
 nu, hē tōbā ma tētē?”
 18 Jesu dothā nā, “Na do wa hē rū
 mētē? Èrū mè Bica tara nā thalē.
 19 Na thijāi htō tamālō ha è do,
 ‘Mathi mā kajō mā. Ma taple mā
 ta mā. Āħū mā hō takitakū mā.
 Ta ètēemō haō nu, khō mā nanā
 thāthi mā. Akē-aplā hō ta komā.
 Óbajabā namōnaphā,”** è do rū.

(10:13)

* 10:7-8 Cècōhtikħotħi 2:24

* 10:19 Tasahō èCè 20:12-16

- 20 Bănu pra hanu tara dothă, "Kô Sorādū! Tamālò hajô toō mè, hĕ lûgûmagû lô htô lă hĕ pigā nupe tôhtû khônòhô," è do.
- 21 Jesu kēra nā dő è cibâi rû, dokêu è do rû, "Na lôbâ ma mopé ta hajô tagâ. Ge asâlôte lô na ta kûtagâ, dő phî rû dokêu magê wa prasôrêphû. Na ma thakanu doanî, na thô nîbâ taocădăb  ô môkh ht gh  depe. Ht dok u, 22 l g  h k ," è do rû. B  pra hanu tara k n h  Jesu do n  thakanu  kh ,  l n etr ,   th bla d  c  geja tara. Mat t dom ,  n  m  pra d y m tr  tara d  è k jai  tagl tag   c  nu.
- 23 Jesu k ra tr we  kh pig  to  d , "Mathaka prad y  to  c  lènudā ô Bica  ht gh k  nu,  p s b  r  n kh  k t m !" è do.
- 24 Tarob  hanu to   c ,  kh pig  to  htatimit m ja l . Jesu do th d , "K  ph - li to , mathaka h  c  l nub  ô Bica  ht gh k  nu, 25  p j p s  k t m ! Th l  prad y  tar  lènudā ô Bica  ht gh k  num , kala  tad   nu ô n d  k ph k  num , ej kh l ," è do.
- 26 B nu  kh pig  to  c d  htatimit m ja d  l do r  tara d  tara, "  ma thakanu doan , h  th  n b  tal h ge d  lènudā pe ô Bica  ht gh k  thol ?" è do r kh .

kala  tad  (10:25)

- 27 Jesu k ra t t   n ruk h  d , "Prah kh ph  maht h d  to ta haj  ha , m b u Bica maht h d . Mat t dom , Bica m ,   maht h d  l  ta k tag ," è do r .
- 28 B nu Petru do Jesu, "K k ! Pa nul , pa laja l  ta k tag  d  l g  ht  nak  haj ," è do r .
- 29 Jesu doth , "H  do m m  th  ta haj : H  d  Bica  t th l th t   ri k   n akh , h th l l  laja  s -  eph , p -w , m -ph , ph -li, 30 ha m  sul h g  doan ,   th  n b  khl  mop  ta ô d k h k h  haj   pl  taja.   th  n b  s -ph , p -w , m -ph , ph -li d  sul h g , pl g  wa takhōbājōbā tamademal . D  è th  n b  ta ht bra th g bra depe   Bica 31  ht gh k  nu. L m b u pra ha   ph d ph j  èn  kh n h d  to 

nu, thō julòkōhtā bā. Dō pra ha èjulòkōhtā bā khōnōhō toō nu, thō nībā takhadūkhajō depe,” è do.

Jesu Sōbaiūnā èTathī Èrièkē Thūplā-taplā

- 32 Jesu dō èkhöpigā toō hō ô Jerusalem. Ô klélo nu, Jesu lérī ô ètromo dō èkhöpigā toō lègū èkòlòkhī. Èkhöpigā toō mè, è htatimitòmō. Matètèdomè, Jesu thījái htō wa è thō khōbā tapōtasā thakatè nu kémè, è tōrē hō tara ô Jerusalem ècā nu. Pra èkhōra lègū èkō toō nulē, sipusisā dōu. Bānu, Jesu kagegò to èkhöpigā sīthògli dō adähtūi thòdō rū wa ta thō htūhō bā nā depe thakatè nu.
- 33 È do, “Kēnā rûkhō. Pa thō hō ô Jerusalem we. Ô wanu mè, hō thō asälòteja Kajō èPhū ô phüghidū dō tamālòsorā toō ècudékū. Ènārukho thō cîrōthī rū dō lalòja rū ó pra è mè
- 34 Judaphū haō toō ècudékū. Hō thō dodedolū nā, htíra nā wa predebrūhti, tī-phle dō mathija nā. Lèmèbū èbò thūni-tani depe, è thō htōbrāgethă,” è do rū.

Gakomo dō Giovani èTakūhō

- 35 Bānu, Zebedeo èphū Gakomo dō Giovani lèbā Jesu dō, “Kō

Sorādū! Pa thōjū akū na ta tagā,” è do rū.

- 36 “Mè tètè?” Jesu dothă.
- 37 “Bā na sīnōbā ô nahtīnaghā èlāsinōhtā èkhū ô natònathē èkū nu, îsînō pa ô na trèhtè tara, trīcī tara hō,” è do Jesu rûkhō.
- 38 Mèbū Jesu dothă ènārukho, “Thī akū tètè nu, thi thānā thījái to haō. Mè thi thō ődā kèsô tasörerbéthò èkhèphală ha hē thō ő depe nu ò? Thī thō khōdā kèsô tapōtasā thaka hē thō khō depe nu ò?” è do rū.
- 39 “Pa madā lō tara,” è dothă rûkhō.
- Bānu Jesu dothă ènārukho, “Thī thō őbā khē tasörerbéthò èkhèphală, dō khōbā khē tapōtasā thaka hē depe nu.
- 40 Lèmèbū thi kō sīnōbā ô hē cī tara htè tara nu, èbāsè wa hē haō. Matètèdomè, gholā hanu toō mè, èbāsè wa pra ha Bica Phă rūhō ӯnā to htō nu toō,” è do rū.
- 41 Bā èkhöpigā prasí pe kēnāhōbā taritakē thakanu, è thòhtā
- 42 Gakomo dō Giovani. Dokēu Jesu kaplōhtū lō ènārukho dō è do rū, “Thī thījái bā htō dōkāhākhū èsophrōsaphrā toō ӯipēi èhtiphūghāphū ő ètaphlütathere èkū. Èdūèbrā toō nulē, è asāmabi lō tara èhtiphūghāphū toō.

43 Lèmèbû thi nu, thi bā ma thèdè thakanu haō. Õ thi kă, pra tarara bā thòjū htū hōdū doanîmē, è
 44 bā khōgûkhōhtē èkhōra toō. È bā thòjū htū wa èdûkhlō tara doanîmē, è bā khō ènā thaka hō
 45 thápû ègûèhtē nu. Matètèdomè, Kajō èPhû thänā lò numè, mathaka hō cō khōgûkhōhtē nā nu haō, mè mathaka è cō khōgûkhōhtē dō khōthi ènā, prahâkhûphû toō ètalûhôge ènâkhî nu.”

Jesu Marâkhâthâ Prakhi Bartimeo èMôghî

46 Jesu dō èkhöpigā toō tôlènu ô Jericho we dō bă è sahôthâ rûkhō èkhî, hō oaparō lègû èkō. Pramôghîkhi tara, èmi mè Bartimeo ha Timeo èphûkhō nu, sînō ô klètî dō akû-atôa hō ta.
 47 Bă è thijâbâ Nazarethphû Jesu tôlèbûhtî nā nu, “David èPhû* Jesu, cibai kèsô hĕ tikî!” è do htô do thòdô thòkòthôlî.
 48 Hō toō jî-phĕ nā dō, “Cîcîo,” è do rû. Mèbû “David èPhû Jesu, cibai kèsô hĕ tikî,” è cōdû jîhō thòkòkhlō pôdă.
 49 Jesu ôdă dō, “Kalè nā wajô,” è do. Hō toō do prakhi hanu tara,

“Bajôi komâ! Sathèrè! È kalè na,” è do rû.

50 Prakhi Bartimeo bôlòteja èsîdôdû dō phlothèrè lè ô Jesu ô.

51 “Na thòjû wa hĕ manî na têtè?” Jesu lè nā.

“Kô Sorâdû, hĕ thòjû këhtidâthă,” è do Jesu.

52 “Ge! Na tajûtanâ makêhtîthă htô na,” Jesu do nā.

Taplâkhânâ prakhi Bartimeo èmôghî këhtîthă dō è gûlè tara Jesu èkô.

Jesu Lènu ô Jerusalem We

11 Bă Jesu dō èkhöpigâ toô tôbûhtî Jerusalem we, dō tôlè mopé ô Bethphage dô Bethani dôròhtî, ha èbûhtî wa Oliva kholo èkhî nu, è htôlèrî èkhöpigâ thògli wa tarobâ 2 thakajô: “Lènu rûkhô ô dôkû, è ô thi tromo hanu. Thi tönunu dô thi thô këhtibâ hō cōi myétolô ha hō hôdobâ hō dâkhô haō nu tadô depe. Adôphlu dô gegui nâ 3 wajô. ‘Thi ma thakanu mètè?’ hō bă lè thi tarara doanî, ‘Mè Sorâdû lôbâ. È phîdô thôgethă tara depe,’ do nâ,” è do rû.

4 Èkhöpigâ hanu thògli lè dô, këhtî mèmè tara hō cōi myétolô

---

* 10:47 David èPhû “David èPhû” èrièkë mè Saphrâ David èsüélë tara. “David èPhû” mè Judaphû lâdoi wa Messia èmi.

(11:4-6)

(11:8)

tadō ô sīre èthakhăhtūlo, ô klèkōhtî. Bă ènārukħō dōphlu 5 rû èkhī, hō sítō wanu toō do nārukħō, “Thī sa dōphlu myě 6 mètē?” è do rû. Ènārukħō do tara hō thaka Jesu mälō ètē nu, dō hō lagei tara nārukħō.

7 Ènārukħō gegūi myětolō hanu ô Jesu ô dō dăra rû yōtekhħū wa èsīdōdū rûkhō. Htōdokēu, Jesu 8 hōdo myě hanu. Hō òaparō dălō èsīdōdū ô klèkū. Toō mè, è ape thôlā thôphō ô klèhū klèbò dō pilögū wa klè thābō.

9 Pra lè ô ètromo toō mèrî, lègū ô kòlòkhī toō mèrî, jī-kahō thakajō: “Ahtōi Bica!* Èbātasurî

mè Pra ha è lè ô Bica Taèdū 10 èmièkű! Bica surîsumo toă pa phă Saphrā David èPhû èhtięgħā ha è thô tōlè depe hajō nu. Ahtōi Bica ő èhtolōl ghutū nu,”* è do rûkhō.

11 Bă Jesu tōlènu ô Jerusalem we nu, è lè ô Sīhabădū ō. È sa dō kē lô ta kûttagā. Lèmèbû lumūha lōja htō ècă, Jesu kanîthă èkhöpigā sīthògli dō cō gethă ô Bethani dō nu.

Jesu Sō Dumū

12 Ènōkō tani, ènārukħō sahōthă ô Bethani dō dō lèplāthă ô Jerusalem we. Bă è lè mopē rûkhō ô klèlō èkhī nu, Jesu 13 thòwi. È kēlèhtī dumū tamū. Èlā mè èkalāthō dokēu, “Èthā ô depe

* 11:9 Ahtōi Bica Ô Greek èCècōhtī èkű mè, è khèlō wa “Hosanna” èrièkĕ mè “Ahtōi Bica”.

* 11:10 Psalm 118:25-26

khārā,” è nāthu* dō è tōlē rū. Mèbū bā è lèbūhtī rū nu, è kēhtī rūthā dāma haō, mè tōtara èlā nā. Matètèdomè, èkhī bā thā hō 14 haō ècā nu. Bānu, Jesu sō dumū thakajō: “Khōnōhō cōlē, hō thō abā pe thèdè nathā dāra haō wa!” è do. Jesu do ta thakanu mè, èkhōpigā toō kēnāhōbā lō.

Jesu Lè ô Sīthabādū ô

15 Jesu dō èkhōpigā toō tōlēnu ô Jerusalem we, dō cō lè ô Sīthabādū ô. Jesu lè htōsahōja pra-apri dō pra-assā te-ta toō ô Sīthabādū rekū. È plōtapāja lō pralērū* nu toō èkhō dō pra-asā 16 htūlicò toō èlāsinō. Dō è îge îlēi pe kajō èteèta ô Sīthabādū tromo nu dāmi dāra haō.
17 Htōdokēu, Jesu athūithōi nārukho thakajō: “Ô Cècōhtī kū, Bica thānā do, ‘Hē sī mè, hō thō ka wa kajō kūtamō ènākhī

dumū tamū (11:13)

tathabāgholā.”* Mèbū thi majatara wa pra ahū-ākle ègholā,” è do.

18 Hō thăpūthărō mè thòkònò dō thòlethotēi tara Jesu ètathûithōi. Bā Phughidū dō tamālōsorā toō kēnāhō ta htūhō thakanu èkhī, ènārukho kēla klèklō mathaka è cō mathija Jesu thakatè nu. Matètèdomè, ènārukho sisā Jesu ègholā.*

* 11:13 èthā ô lōtū depe Jesu nāthu Jesu nāthu thakanu mè, dumū ô Israel èhtièghā mè bā èlā lòrūja lō htō èkhī nu, èthā dēhō. Dō bā èlā dogā kalāthō hōthā lō htō èkhī nu, èthā mī kāli. Mathakanu ècā bā Jesu kēhtī dumū ma thakanu èkhī nu, èthā ô lōtū è nāthu dō è tōlē rū. Lèmèbū èthādē nū, è kēhtī haō.

* 11:15 pralērū Takhēimai wa Bica èSīthabādū nākhī, Judaphūli lè ibā rū tadē taplā ô Jerusalem we. Rūmū ha tajo ô numè, èthokha bihtōbica èkhōra toō èlēèjo ècā, è makikā Bica èSīthabādū, Judaphūli ètajū ô thakanu. Mathakanu ècā, Roma èrū dō Greek èrū mè, tajō ô ècā, bā lē wa Judaphū èrū ha tajo ô haō nu.

* 11:17 Isaiah 56:7

* 11:18 ènārukho sisā Jesu ègholā Matètèdomè, ènārukho bājōi wa hō thăpūthărō htūhōja wa Jesu èkhīèpra dō lûgūmagûja rū tathûithōi ècā nu.

19 Bă lumūha lò èkhī, Jesu dō èkhōpigā toō sahōja ô Jerusalem we.

Dumū Mathijāi Hō Tajūtanā Èrièkē

20 Ènōkō tani, bă lumūrothō nu, Jesu dō èkhōpigā toō lègûthă klè dō kēhtīthă dumū ha Jesu sō nu tamū sěja thämūthápā cō 21 tō ô èkhōrikhōhtū nu. Petru nāthuhōnîthă dokēu è do Jesu, “Kô Sorādū, kèkē! Dumū ha na sō nu tamū sěja htō!” è do.

22 Jesu dothă, “Thī bā jū 23 nācē Bica! Hě do mèmè thī, hōtholèlē bā do kholō hajō tama, ‘Saja, lèhōlötenuja nanā ô htípîlèkū,’ è do dō è do ètē è bā jūcējūglō ô èthūèthòkū dō ètanāthu bā phlohtúphlolò haō doanîmē, ta thō htūhō mèmè 24 tara. Mathakanu ècă, bă thī thabă akūhō tetimitatagā nu,* jūcējūglō thaka thī nībā mèmè htō nu, dokēu thī akū ta tètètē, 25 thī nībā tara depe. Dō bă thī thabă akūhō èkhī nu, phūplē pra è mathumamă thī nu toō mathaka thī Phă ô môkhū nu cō

phūplē dōu thī tamathumamă 26 toō nu. (Thī bă phūplē kajō ètamathumamă haō doanî, thī Phă ô môkhū nu tara thō phūplē dōu thī tamathumamă haō tōtō.”)*

Jesu dō Ètaphlütathere

27 Jesu dō èkhōpigā toō tōlèthă ô Jerusalem we taplāpe. Bă Jesu sagesalè ô Sīthabădū rekū èkhī nu, phūghidū, tamālōsorā dō kajō èdūèbrā toō lèbā nā dō, 28 “Na sa dō ma thakanu mè, hō ìma na tholè? Mathaka na cō madā ta thakanu mè, hō ì na taphlütathere tholè?” è do rū. 29 Jesu dothă nārukħō, “Hě lè kāli thī ta tagā. Thī sōbai hě doanî, hě ma ta thakanu mè, hō ì hě taphlütathere tholè 30 nu, hě sōbai dōu thī. Giovani mè, mathaka è cō plōdā hō wa htī nu, hō ì nā taphlütathere tholè? Mè Bica îlō nā ò? Haōmè prahākhūphū ì nā ò? Thī sōbai kē hě,” è do rū.

31 Ènārukħō lōdolosō to rū tara dō tara, “Mè Bica îlō nā,” pa bā do doanî, ‘Thī jūā kāli Giovani

* 11:24 bă thī thabă akūhō tetimitatagā nu Ô Greek èCècōhtī èkū numè, “bă thī thèrè dō thabă akūhō tetimitatagā nu,” è do thakajō. Matètèdomè, Judaphūli èhtōcālāklō ô wa è sathèrè dō athabă.

* 11:26 Ô Greek èCècōhtī toō èkū èglöphū (26) ô haō.

ètadotasō haō mètē?’ è cō thô 32 do pa. ‘Mè prahākhûphû ì nā,’ pa do kèsô, è ta mèmè.’ (Ènārukho sisă hō thâpûthârō ègholâ. Matètèdomè, hō kûtara jūā Giovani mè prophet nacé tara 33 ècă nu.) Èmathakanu ècă, “Pa thijâ haō,” è dothă Jesu rûkhô.

Jesu dothă nārukho, “Èmathakanu doanî, hě ma ta thakajô mè, hō ì hě taphlütathere tholè nu, hě sôbai thi haō tôtô,” è do rû.

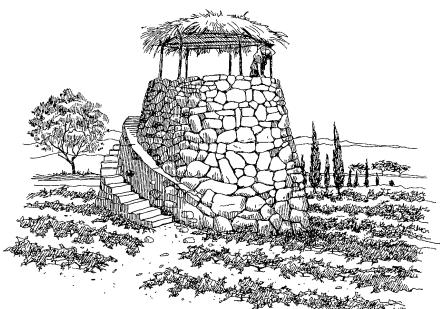
**Tadösídônè Èbâsè wa
Prakhama Thôbisiphâ Toō**

12 Bănu Jesu adâhtûi hō toō wa tadösídônè thakajô: “Thôbisiphâ èbica ô tara. Tanitathă, è sôlò thôbisimû dô è rebî trêwesesû rû. È ma ûnâ gholâ ha hō jîlô wa thôbisihîtî nu dô bohô prapôi thôbisiphâ nâkhî silôphû èhtolô tama.

Htôtökho, è ì akhama èthôbisiphâ hanu wa kajô dô è 2 cô lêja õ htîghâ ejî taglò. Bă èkhî bâ hō adethă thôbisithâ èkhî nu, rebicâ htolè ègûphû tara ô pra akhama èthôbisiphâ toô ô, mathaka è cô lè akû rû re-po 3 kha nu. Lèmèbû pra akhama thôbisiphâ hanu toô pho-cô, tî-pô dô htôgeja kôhôhtû plâthâ tara 4 gûphû hanu. Rebicâ htolè thôdô

ègûphû tarape, mèbû pra akhama thôbisiphâ toô tî-pô èhukôhukô 5 dô mathòròthòbla tara rû. Rebicâ htolè thôdô gûphû èkhora tarape dô ènârukho mathija tara rû. È htolè thôdô ègûphû tara dôhtô, mèbû toô mè, hō tî hō pô nâ, toô mè, hō mathija nârukho. 6 Èghutûlô è ô mè tôtara èphûmâkhô tara nă ha è maighutû rû nu. ‘È ðbâjabâ lötû hě phû rûkhô depe,’ è nâthu thakanu dô è htolè èphû ô pra akhama thôbisiphâ nu 7 ô. Lèmèbû, bă pra akhama thôbisiphâ nu toô këhtî rebicâ èphûmâkhô lè èkhî, ‘Kèkè, pra è thô nîbâ taocădăb  nu tara lè htô hanu. Mathija nă wò, dok u ètaocădăb  mè pîja lô!’ è lodo 8 rû. Mathakanu ècă, ènârukho pho-cô dô mathija rebicâ èphû dô h h ja r c  ô rekhl .’

9 Ht dok u, Jesu do h  th p , “Mathakanu ècă, rebica num , è

sil ph  èhtol  tama (12:1)

thō ma thakajō: è thō lè mathija
lô pra akhama thōbisiphā hanu
toō dō è thō i akhamathā to
10 wa pra èkhōra toō. Thī phabā
Cècōhtī hajō taglō dākhō haō wō?

‘Lō ha prabosī bēja nā thaka
ènōnō nu tama
htūhō wa lō ha è lōbā ghutū
nu tama.

11 Ta hajō mè, Bica Taèdū thānā
ma
dō ècoklīcojābā pa nākhī
betè nu,”* è do.

12 Bānu èkhī, Judaphū èdūèbrā
toō thījāi Jesu ètadōsīdōnè
hanu jū trèdèdū tara nārukhō
ècă, è thōjū apō Jesu. Lèmèbū
ènārukhō sisă hō thăpū ègholā
ècă, è mabū ta dămi haō dō cō
sahtāja tara Jesu.

Taplebā Dōmō Èrièkē

13 Ènōkō Judaphū èdūèbrā toō
htōlè Phariseophū dō Herode
èkhīèpra toō ô Jesu ô, mathaka è
14 cō kēla rû takāmā nu. Ènārukhō
lèbā Jesu dō, “Kō Sorādū! Na
mè, na robā ta wa ètē, dō hō
dokidokū na thakatetē èè, na
bājōbānāi thèdè haō. Na kēdū
kēsi hō dăra haō tōtō, dō na
athūithōi tara hō tatētamō èbāsè

wa Bica ètathōjūnī ô ètē nu.
Sōbai pa, hō i Roma Saphrādū
èdōmō mè, è makhābō hō wa
pa tamālō ò? Pa bā i nārukhō,
hamè tō?” è do rûkhō.

15 Mèbū, Jesu thījāi tara ètakētaplā
rûkhō ècă, “Thī sa thòle kēla hē
takāmā mètē? Lèi rūmū wajō tabā,
hē cō kēkē,” è do rû.

16 Ènārukhō lè dīlī Jesu wa rūmū
tabā dokēu, “Hajō mè hōjo dō
hōmihōkhā tholè?” Jesu lè kāli
nārukhō.

“Mè Roma Saphrādū èjo dō
èmièkhă,” è dothă rûkhō.

17 Jesu do, “È mè khē, dokēu ta
èbāsè wa Saphrādū nu, îthă wa
Saphrādū. Ta èbāsè wa Bica nu,
îthă wa Bica,” è do rû. Bānu,
ènārukhō htatimitòmōja lô tara
Jesu ègholā.

Prathī èTahtōbrāge Èrièkē

18 Saduceophū ha è jū prathī
ètahtōbrāge haō nu toō lèbā

rūmū (12:15)

* 12:11 Psalm 118:22-23. Jesu do lō èrièkē hajō mè è do ètānā èrièkē. Lō ha prabosī bēja nā nu tama mè Jesu. Prabosī ha è bēja rû nu toō mè Judaphū èdūèbrā.

19 Jesu dō abôla rûjō thakajô: “Kô Sorâdû, Mose khèlònî pa nâkhî tamâlò thakajô: ‘Mâkhö tara bâ phî èmä, mèbû èphû òla hô haô dô è thihtâja rû doanî, èpû haomè èwê bâ phîthâ mämû hanu tara, mathaka è cô lûphûlûlinîthâ prathî nu tara ènâkhî nu,’* è do.

20 Taplâ, thápûwê mâkhö ô thònë. Èkhûbrâkhlô nu tara phî èmä, mèbû èphû htûla haô dô è thihtâja rû. Èpûla tara phîthâ mämû hanu, èphû htûla thòdô haô dô thijsa dô. Ènökô èpûla tarape phîthâ thòdô mämû hanu, lêmèbû èphû htûla haô dô è thijsa thòdô tara. Èkôsâ thápûwê toô nulë phî htô phî thòdô mämû hanu, mèbû ènârukhö phû òla hô haô dô thijsa lô tara kûtara. Èghutûlô mämû hanu tara thijsa dô. Thápûwê lô thònë phî lô tara mämû hanu tara wa èmä ècă, bâ prathî toô ètahtôbrâgethâ èni tôlè depe nu, ènâ thô htû wa thápûwê hapè tara èmä depe?” è do.

24 Jesu dothâ nârukho, “Thî tanâthu mă nâcénâlî. Matètèdomè, thi thijsai thèdè Cècôhtî ètathûithoî dô Bica 25 ètaphlütathere haô ècă nu. Mè

bâ prathî toô htôbrâge depe nu, è thô lô rûkhö wa tranâphû ô môkhû nu toô, dô è lôbâ phîwû phîmâ pe haô. Èbâsè wa prathî toô ètahtôbrâge èriékë nu, thi phabâ ô Mose ècèkû ha mî ghèlopo ô gogûkâ èriékë nu haô wò? Bica robâsî Mose ô mî ghèlopokâ dô ‘Hë mè naphînaphû Abraham, Isaco dô Jacob èBica,* 27 è do rû. Mathakanu ècă, Bica mè pra htûbra èBica. È mè prathî èBica haô. Thi tanâthu mă nâcénâlî,” è do rû.

Tamâlò Èdûghutû

28 Bânu èkhî, tamâlòsorâ ô dôwanu tara, è kênâhôbâ lô Jesu dô Saduceophû toô lôdolosô rû. Bâ è thijsai wa Jesu dogethâgô rûlë Saduceophû ètalènu, è lèbâ Jesu dô, “Tamâlò kûtamô èkă, èdûghutû mè hapè tamô?” è lèrû.

29 Jesu dothâ, “Tamâlò èdûghutû mè hajô: ‘Kô Israelphûli toô kênâkèsô, pa Bica Taèdû mè, è mè 30 nâcê Bica tara nă. Na bâ mai lôthûlôthò, lôghulôha, lôkhûlôa 31 na Bica Taèdû.’* È lôbâ ghutû ghiklè taklè pe mè: ‘Na bâ mai

* 12:19 Deuteronomy 25:5

* 12:26 Tasahô èCè 3:6

* 12:30 Deuteronomy 6:4-5

nakhōnakhē thaka na mailò to nanā nu.* Tamālò èkhōra èdūkhlō hajō nu ò pe haō,” è do.

32 Tamālòsorā dothă, “È mè khēnî Sorādū! Na do mè, è mè nācēnālî. Bica Taèdū mè, è ò tara nă dō Bica èkhōra ò dăra 33 haō. Hō bā mai lōthūlōthò, lōkhūlōä Bica Taèdū, dō hō bā mai hōkhōkhōkhē thaka hō mailò to hōnā nu. Takēnā dō lûgûmagû tamālò hajō ghimō mè, è lōbā dūkhlō wa tasûghèluhōi taphûtali wa Bica dō taluhōi èkhōra toō nu,” è do.

34 Bă Jesu thijái tamālòsorā dogegōthă rûlĕ ta thakanu èkhī, “Na òjì wa Bica èhtièghā haō,” è do rû. Dō bănu cõlè, kajō lèbū pe Jesu ta dāmidágā haō.

Messia mè Hōtholè?

35 Bă Jesu athûithōi kajō ô Jerusalem Sîthabădū rekű nu, è lè hō thakajô: “Messia mè Saphrā David èPhû,’ Judaphû ètamālòsorā toō sa dogō thakatè?

36 Mè Spirito Cõhtí ètanõtasō ècă, Saphrā David do thakajô: Bica Taèdū do hě Bica,

(12:33)

‘Sînõlò ô hě cutrèhtè tōhtü hě lalò lô na dědōrōkha ô na khõlala,’* è do.

37 Mè Saphrā David thänā ka nā wa èbica dokëu, ènā thô htûgō wa David èPhû thakapè?** è do. Bănu, hō thăpûthărō kẽnā tholethôtëi Jesu ètathûithōi.

Rô Tamālòsorā Toō èGholâ, Jesu Do

38 Jesu athûithōi lě hō wa taritaké thakajô: “Rô tamālòsorā toō ègholâ! Makëbû thaka ènârukho ma nu komā. Mè mathaka hō cõ ñbajabâ ènârukho nu, ènârukho thonî sîdõgûdû dō sahtûsalò ô 39 gelaklathò. Ô sîthabăkû dō pwékû nu, ènârukho thòjū sînõ

* 12:31 Leviticus 19:18

* 12:36 Psalm 110:1

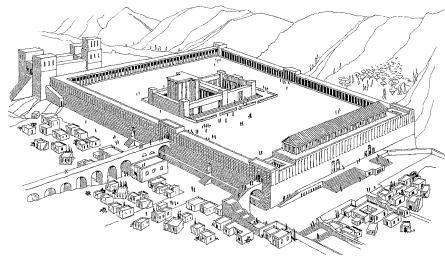
* 12:37 Èrièkè mè thakajô: Messia, Jesu mè Bica lă èkõhtî nupe ècă, David ka Nâ wa èBica. Mèbû bă Jesu lõmahtûhō ènā wa kajō èkhī nu, è ò ô David èsüèlë lò ècă, hō ka nă wa David èPhû.

tara wa gholā èhtōlō ô ètromo.
 40 Ènārukħō lā ademalū māmūsè, phīthaphħāja rû te-ta, sī-phō. Mèbū mathaka hō cō nāthu nārukħō wa kajō èrīerū nu, è athabă htū òjjiōjū ô kajō ètromo. Kajō thakanu toō mè, è thō nībā khlō nācē tacīrō ègħiegħu depe nu,” è do.

Māmūsè èTalūtatō

41 Jesu lèsīnōlō kôlè ô Sīthabādū ètalūtatō thōta o nu takħo dō kē pra lè bēnu talū-rū. Pra èdūyōmōtrō oaparō lè bēnu 42 rū tōgho. Prasōrēphū māmūsè tara lè dōu dō bēnu pēsōlī għibā 43 ha èkō tara tħitħe nā nu. Bānu, Jesu kaplōhtu èkhōpigā toō dō adħaħtūi rū, “Hē do mèmè thi, prasōrēphū māmūsè hanu tara bēnu dūkhlō talūtatō wa hō 44 kūtara. Matettēdomè, pradūyō nu toō bēnu tara èrű-htă kōsükōsā, èphri-èphrō toō nu nā. Mèbū prasōrēphū māmūsè mè, è lè bēnu lō ēta kūtikī ha è oħtūbralakāigū rū nu.”

**Jesu Sōbaiūnā Jerusalem
Sīthabādū thō Lögħlōbrōbā**
13 Bā Jesu saħō o Sīthabādū èkhlō nu, èkhōpigākā tara do, “Kō Sorādū, kēbū lōtōsodū dō sīlō-sīsō hajō toō ègrāemo betè!” è do.

Sīthabādū (13:1)

2 Jesu dothā nā, “Na kēhtibā khēphro sīlō-sīsō èdūġegri khōnōħō hajō nu, mèbū lō hanu toō thō lōdosō pe rū tama dō tama haō. Mè è thō lōteħopājabā lō rū depe,” è do rū.

Takhōbā Tapōtasă dō Tasōpusōrē

3 Bā Jesu tō o Oliva khololo tagħlō dō sīnō ődā kôlè ô Sīthabādū o nu, Petru, Gakomo, Giovani dō Andrea lèbū nā dō lèħu rū,
 4 “Ta hanu toō thō htūħō depe bakhottè? Dō bā è thō htūħō cēċ ħa, tacoklīcojā thō liħorī depe tē nu, adħaħtūi kèsō pa tikī,” è do rū.

5 Jesu dothā, “Mathaka hō cō akē-aplādā thi dāra haō nu, 6 rōi kèsō rūkhō! Matettēdomè, hō oħorō thō mathomo ènā wa hē dō, ‘Hē mè Messia!’ è thō lè dokēdoplā kajō depe kettēmī.
 7 Bā thi kēnāħō hō lōselope rū o èbū dō ő ghajjihijū èkhī, bājōi sisā komā. Mè ta thakanu thō

ht̄hō lōtū, lēmēbū è mè hō 8 lumūnighutū haō. Kajō tamō dō tamō thō lōselōpe rū, ht̄ghā taghā dō taghā thō lōālōma rū. Glō thō ht̄hō depe ô dōkāhākhū kūtrawā dō ghāwighāhō thō ôhō depe. Lēmēbū tapōtasă hanu toō mè èthāhtīlū tara mopě. Tapōtasă ha ègīkhlō hajō toō thō ô mopě depe.

9 Rōi th̄inā rûkhō. Matètèdomè, thi mè hē khōpigā ècă, hō thō pho thō cō thi dō lēi thi ô pracīrōta èpū ô dō, hō thō tī-phle thi ô Judaphū Sīthabākū. Thi thō khō hē nākhī thāthī ô Sōphrōsāphrā dō pra ūipēi ht̄ghā toō ètromo.

10 Lēmēbū, lumūnighutū èkhī bā hō haō therē, Bica ètathōlethōtēi èrièkē numè, hō bā dōhtūlōnī 11 wa kajō kūtamō. Dō bā hō pho- cō dō lēi thi ô pracīrōta ètromo èkhī, bājōi rī mā ta ha thi tō do thakatē nu komā. Bā èkhī bā, thi tō do thakatē nu, Spirito Cōhtī thō doihū to thi depe. Tarobā ha thi dohō depe nu toō mè thi thānā tarobā to haō; mè Spirito 12 Cōhtī ta. Thāpūwē toō thō lō ājo to rū ô tathītamā èkū, dō mō-phā toō thō ājo dōu èphūeli depe. Phū-li toō nulē thō hōdēdōsū mō-phā dō cō imathī tūlū rū

13 depe. Mè hēkhūhēcă, hō kūtara thō kētō thi haō dō hōdēdō thi depe. Mēbū pra èjūcējūglō hē ht̄tō èghutū nu toō thō nībā talūhōge,” è do.

Tacobōrōgā ha È Makēmahtame dō Maghāthughājoja Sīthabādū

14 Jesu dolē thakajō: “Thi thō kēhtībā tacobōrōgā ha è makēmahtame dō maghāthughājoja Sīthabādū nu thō ôhō depe ô gholā ha ètōera wa è ô haō nu.”* (Pra pha hajō nu toō, kēnāthījāi toă!) “Bānu èkhī, pra ô ô Judeaghā toō bā plēsalēja lō ô khōmūkholōkā.

15 Pra ô kōkhū tara bā nuge phī 16 te-ta ô sīkū haō. Pra lēma ta

ô sukă, lēkū tara bā gephīthā èsīdōdū haō tōtō. È bā plēsaja 17 taplākhānă. Bānu èkhī, māmū èmōdōsūha dō ô wa èphūlidīgā nu toō thō khōbājōbā depe 18 betē nu! Thabā akūhō Bica Taèdū, mathaka thi cō takānī ta hajō ô gōnihtīlō èkhī haō 19 nu! Matètèdomè, bānu èkhī, takhōbājōbā dō tapōtasă numè, è thō gīkhlō nācē wa tapōtasă ha hō kēhtībā htō lă Bica bolō thāhtīlū ta tōhtū khōnōhō hajō

* 13:14 Hajō mè Prophet Daniel ètasōbai ûnā. Daniel 9:27; 11:31; 12:11

toō nu. Dő tapōtasă ègīghata hanu thō ō nō pe dākhō haō 20 tōtō. Bica Taèdū bā majulōja ni-thă hanu toō haō doanîmē, hō thō ōcădā nō depe dăra haō. Lémèbû, pra ha Bica thănā arūhōnī htō nu toō ènākhī, è majulōja htō ni-thă hanu toō.

21 ‘Kéké, Messia ō hajō!’ ‘Kéké, è ō ō hanu!’ hō bā do thi tarara doanî, jūā ènā komā.

22 Matètèdomè, Messia èthomo dő prophet èthomo toō thō ōhō thōtō rû depe. È bā dā doanî, ènārukho thō akē-aplā pōdā pra ha Bica arūhōnī htō toō nu wa ètaprītapro dő ètacoklīcojă 23 depe. Hě sōbai ūnā lō htō thi ta hajō dokēu rōi thājē kèsô thīnā rûkhō.’

Kajō èPhû èTatōlò

24 “Takhōbājōbā tapōtasă èkhīeglō htōhtō tōkhōo, ènièthă thō bā ha lumū mē è thō khija 25 dō lă thō lī pe haō. Sā ô môla mē, è thō lōterū dő lumū-lăsā thō trôtō pītipètē dő phlo

26 prisiprojo lō depe.* Bānu, Kajō èPhû thō lihō dő è thō lōwa taphlütatheredū dő tatötathedū 27 ô taütökă depe.* È thō htōlè

ètranäphû toō ō lokhī, lohtā; lumūhō, lumūlō thăbā hākhū dő kaplō lō pra ha Bica arūhōnī htō ènārukho toō nu.”

Thijäi Èkhīèglò

28 Jesu do thòdō, “Èkhōmē thaka hō kē dumū dő hō thijäibā èkhīèglō nu, kē ta htūhō ōhō ô dōkāhākhū dő thijäi kèsô èkhīèglō rûkhō. Bā dumū èmeèphō dogādomehō dő èlā dogāhō èkhī nu, dēbākhū bûhtî 29 htō hō thijäi thakanu. Èkhōmē thakanu, bā thi kēhtibā ta ha hě sōbai ūnā htō thi nu toō htūhō èkhī nu, thi bā thijäi wa Kajō èPhû tōlèbûhtî htō ô thi 30 thakhädēdō nu. Hě do mèmè thi, kajō khōnōhō tagū thi-lûmabā lō hō haō èkhī, ta hajō 31 toō thō htūhō depe. Môkhū dő hākhū thō kē thō lûmaja lō depe, lémèbû hě tarobā thō lûmajadā thèdè haō.”

Hō Thijäi Èkhī-nāri, Nithă Dăra Haō

32 Jesu dolē thòdō, “Ni-thă, èkhī-nāri ha Kajō èPhû thō tōlè nu, hō thijäi dăra haō. Tranäphû ô môkhū mèrî, Kajō èPhû

* 13:25 Isaiah 13:10; 34:4; Joel 2:10; Amos 8:9

* 13:26 Daniel 7:13

thǎnā to mèrī, è thǐjǎi haō. È thǐjǎi mè tǒ Bica Phǎ tara nǎ.

33 Kēsǔi dō khòjōmōthäi rûkhō.

Matètèdomè, èkhìèglò thō bā

34 bakhötè nu, thǐ thǐjǎi haō. Ta

hajō èkhōmē thaka pra tara,

è thō salèbā klè èjī nu. Bā è

thō sa èkhī nu, è lònī ègūphū

toō wa taphitama tara tagā dō

mālō tētē prapōi thakhă tara

cô khòjōmōthäi ghûnighûna nu.

35 Mathakanu ècă, kēsüilo rûkhō!

Matètèdomè, sibica thō tōgethă

takhítè nu, thǐ thǐjǎi haō. Mè bā

lumūha haōmè sèghuna, bā sī-

36 ūkă haōmè lumūl̄ depe nu. Bā

è tōge pālo èkhī, è tha takānī

37 thǐ sīmīthepe hē. Hě sōbai thǐ

ta hajō mè, hě do nācē wa hō

kūtara ènākhī: Kēsǔi!"

Hō Apahū Jesu

14 Bā Paskwa * dō
Thôkôtighimī * pwē

dōbā bûhtî ghini ghithă nă pe
èkhī, phûghidū dō tamālōsorā

toō lòtehtū rû dō apôla klèklō
mathaka ènārukho cō apōhū

2 Jesu dō mathijā rû nu. Mèbû,

"Ta hajō, pa tō ma ô pwē bā èni

haō. È bā cō htûhō mè, htiphû

ghâphû thô rôjōrihtîhō depe," è

lòdo rû.

Mämū Tara Dili

èTaðbājabā Jesu

3 Bā Jesu ô ô Bethani ô Simone

ha pra bā talökī nu tara èsī dō

āöplō hō toō èkhī nu, mämū

tara lènu ô sîdôkű. È lèi htehtî

ènuwinusū* bridûbrijō takō.*

È bôhō, ghalò rû dō è plô wa

4 Jesu èhûkô. Hō ô wanu toō

kêtō haō, dō dokidokû, "È sadō

makémakâja ta èleèbridû tagā

5 thakatè? Hō bā asă mè, è nîdā

rûjā bâthûjasā dō apâ tapâbû wa

prasörêphû," è do dō ènârukho

do sâthûsâthò pra mämū hanu

tara.

6 Lèmèbû Jesu do, "Lago, è ma

toă èta! Thǐ sa dodedolû dō ènâ

* 14:1 Paskwapwē Judaphûli lâma Paskwapwē thakajō tadē taplā mathaka è cō thînâhônîthâ Bica malûhōge èphîephû rûkhō bā è khôgûkhôhtêbâ ô Egypt èhtièghâkű nu. (Tasahô èCè 12:1-27)

* 14:1 Thôkôtighimī pwē Bā Paskwapwē htôhtō nu tasôdē èkű mè Judaphûli lâma dōu Thôkôtighimī pwē kûtadē. Bânu èkhī mè, ènârukho bā à tara thôkôtighimī n  ninéthâ èkű. Matètèdomè, bâ èphîephû sahô rûkhō ô Egypt èhtièghâ èkhī nu, è lôbâ sahôlèlè ècă, b  nu ghîmî ô thôkôkâ èkhîèglò ô haō dokêu è à tighimî tara rû.

* 14:3 htehtî ènuwinusû Hô ma wa nardu (thô èkhû tagâ).

* 14:3 takô Takô hanu mè, hō ma wa lôthû èbûtikhî.

khlō? Mè è ma htō hě nākhī ta
7 èrūèkha. Prasōrēphū mè, è thō
ōgū thājè mopě thi, dō thi bā
thòjū magē nā bakhötètē, thi
magumagēdā. Mèbū hě nu, hě
8 thō ōgū thājè thi haō. Māmū
hajō tara ma tara ta ha è madā
nu. È plō hteht̄nuwī wa hě
thakajō numè, èthōtara è prō
9 ūnā hě talulō ènākhī. Khōnōhō,
hě do mèmè thi, hō adōhtūlō
Bica ètathölethötēi èrièkē ô
dōkāhākhū watetē nu, hō thō
adāhtūi lō dōu māmū hajō tara
ma ta èrièkē, dō mathīnāibā
èmièkhā depe nu.”

Juda Sōbai èTathòjū Sāa Jesu

10 Juda Iscariota ha Jesu
èkhōpigā sīthògli èkā tara lēbā
phūghidū mathaka è cô sāa Jesu
11 nu. Bā ènārukho kēnāhōbā ta
thakanu èkhī, è thòlethötēi dō
amōkhōi Juda èkā wa rū. Bānu
cōlē, Juda nāthula èkhīèglōtō
mathaka è cô asālōteja Jesu ô
ènārukho cudēkū nu.

Jesu Nōprōunā èKhōpigā Paskwa Saāsaphī

12 Bā èkhī bā Thōkōtighīmī
pwē èrīkū tani ha hō mathī thō
Paskwa saāsaō nākhī nu, Jesu
èkhōpigā toō lēbā Jesu dō, “Na

thòjū pa arana ūnā na nākhī
Paskwa saāsaō ô watē?” è lè rū.

13 Jesu htōlē èkhōpigā thògli dō
è mālō rū, “Lènu ô Jerusalem
wekū dō thi kēhtībā mākhō
depe tara, è saōi htī wa mekōhtū
14 tama. Lègū èkō htūtō è lènu sī
tama èkū, dō do sībica, ‘Sīdōkū
ha hě thō āplō wa hě khōpigā
toō Paskwa saāsaō nu ô watē? pa
15 Sorādū do,’ do nā. Bānu sībica
thō jūnī thi ègholā lēdū ô sītōkhū
ha dīkhōdīrō, lekotobā ô ūnā htō
nu depe. Kē dō arana ūnā saāsaō
ha è lōbā pa nākhī toō nu.”

16 Èkhōpigā hanu thògli sahō dō
lènu ô Jerusalem wekū. Thaka
Jesu do ètē, ènārukho kēhtībā
mèmè ta kūtagā dō è arana ūnā
Paskwa saāsaō wanu.

Jesu Āoplō èKhōpigā Lumūha Taātaō

17 Bā lumūha lō nu, Jesu dō
èkhōpigā sīthògli tōbōlē.
18 Ènārukho à-ô èkhī, Jesu do, “Hě
do mèmè thi ta hajō: ô thi pra
āoplō hě hajō toō èkā, hō tara
thō ajothā to hě depe.”

19 Bānu, èkhōpigā toō mè, è
thòblathòjū, dō è lè Jesu rūkhō
tara htō tara, “Mè na do hě
khōnō? Na do toā hě haō hě do?”
20 Jesu dothā, “Mè thi sīthògli
èkā, è mè pra ha è āoplō hě nu

21 tarara. Kajō èPhû bā khōbā lōtū tathī thaka Cècōhtī ètado ò ètē nu. Lèmèbû pra ājo Kajō èPhû nu tara nākhī, tacîrō mè ègîègu depe betè nu! Ènā bā ôlò haomè, èrûkhlō pôdă rû nākhī,” è do.

22 Ènārukhlō ā-ō mopě èkhī nu, Jesu phî thôkô dō thîjâhôge Bica Phă. È bîphò, è i wa èkhöpigā dō è do, “Phî-ā rûkhô! Hajô mè hĕ nādû.”

23 Jesu phî thôdô thôbisîhtikhè dō thîjâhôge Bica Phă. È i wa èkhöpigā dō è õ rûkhô kûtara.

24 Jesu do, “Hajô mè hĕ thû ha Bica ètalôglò ètamanâi nu. È bā lolònî wa hâkhûphû kûtara 25 ènâkhî. Hĕ do mêmè thi, hĕ thô õ pe thôbisîhtî haō, tôhtû hĕ ôbâ thôbisîhtî èthâ ô Bica èhtièghâ èkû nu,” è do.

26 Ènârukhlō ā-ō htô dok u, è th p ah i Bica rûkhô wa tath p  tap  d  sal  ô Oliva khol lo.

Jesu S b i n  Petru th  Lal teja N 

27 Jesu do èkhöpig  to , “Th  th  Lal teja h  d  pl ja l  depe. Thaka Bica do ô C c ht  k  nu, ‘H  th  math ja prap i th , d  th  to  th  pris projoja l  depe.’*“

(14:22)

28 Lèmèbû b  h  ht br geth  ht  nu, h  ge p  thi ô Ghalileagh k  depe,” è do r .

29 M b  Petru do Jesu, “H  èkh ra to  lal teja na k m , h  lal teja th d  na ha ,” è do.

30 Jesu doth  Petru, “H  do m m  na! Depe haj  tana, b  s ph    h  ghis  ha  nu, na th  do wa na th j i h  ha  depe th pl ,” è do r .

31 Petru c d  do p d , “H  b  th g u nak   , h  lal teja th d  to  na ha !” è do. Èkh pig  èkh ra to  do l  d u thakanu nu.

Jesu Athab  ô Gethsemane Rek 

32 Jesu d  èkh pig  to  t l  ô rek  ha h  ka  mi wa Gethsemane nu. B nu, Jesu do èkh pig , “S n    r kh  waj . H  33 l  athab h  r ,” è do d  è kan  to Petru, Gakomo d  Giovani d  è c  l  r kh  ètromo tik  pe. B nu,

* 14:27 Zechariah 13:7

Jesu khōbā gīgu tathòblathòjū dō tasōrēthūsōrēthò dokēu,
 34 è do èkhōpigā hanu thòthū, “Tathòblathòjū ôbēhōbòlò ô hē thòkū pō thaka hē thō thi cēcē nu. Ó wajō dō sōthāgū hē rûkhō tikī,” è do.
 35 Bānu Jesu lèlē thòdō ètromo tikī pe, è hulòbīlò ô hākhū dō athabā akūhō mathaka è bā dā doanī, è cô khōbājòbā kèsō 36 tasōrē ègīegu hajō haō nu. Jesu do, “Abba,* kō Phā, na nu, na mahtūhōdā lō ta kūtagā. Phījanī kèsō hē tasōrēbēthò èphalā hajō tikī. Lèmèbū, ma thaka hē tathòjū ô ètē nu komā, mè ma tara thaka na tathòjū ô ètē nu,” è do.
 37 Jesu gebāthă èkhōpigā hanu thòthū dō è kēhtī rû sīmīthepe tara. Jesu do Simone Petru, “Simone, na sīmīthepe dō khlō! Na osōthādā cēcē tanari èkū haō 38 wò?” Jesu do thòdō, “Osōthā dō thabā akūhō kèsō mathaka thi cô khōpē tadōkō nu. Matètēdomè, thū-thò thòjū ma khē ta èrièrū, lèmèbū nādū magûdā kāli haō,” è do.
 39 Jesu lèplāthă ètromo dō thabā akūhō thòdō ta thaka è do

40 lăerī nu. Htōdokēu, è gebāthă èkhōpigā hanu thòthū, mèbū è sīmīthepe thòdō tara rûkhō. Matètēdomè, è kōipē èthōsimī rûkhō haō ècă nu. Bā Jesu htūkhō nārukō nu, è dogethāgō Jesu ta dămi rûkhō haō.
 41 Bā Jesu lè athabāhō thòdō thūplā taplā dō gethă nu, è do rû, “Thī sīmī-ōdā tara mopē ò? Èdā htō! Èkhī bā htō, khōnōhō hō thō lalōja Kajō èPhū ô pra 42 èriamāo haō toō ècudékū. Kèkē, pra ājo hē tara tōlē htō hanu! Sathèrè, lèsū wò!” è do.

Hō Apō Jesu

43 Bā Jesu do mopē ta thakanu èkhī, Juda ha prathodōphū sīthògli èkă tara tōlē. Pra ha phūghīdū, tamālōsorā dō kajō èdūèbrā htōlē nu tapū gûlè èkō, 44 thānātī-nāpō dō dōsē. Juda, pra-ājo sōbai ûnārī htō ènārukō thakajō: “Thī thòjū apō nā mè ha hē nu èkhā depe nu tara hō. Apō dō sagūi nā rûkhō. Ikēiglō nā wa kliphūjèphū,” è mālō ûnā rû thakanu.
 45 Thaka Juda sōbai ûnā htō ènārukō nu, Juda tōlē ô Jesu ò taplākhānă, “Kō Sorādū!” è

* 14:36 Abba Jesu do tarobā hajō tamō, èrièkē mè thaka “Kō păpă, Paijō...” nu. Bā pigāphū ka èphă nu, è kama thakanu.

46 do dő è nura Jesu èkhā. Bănu, klíphûjephû toō apōglô Jesu.
 47 Bănu èkhī, Jesu èkhöpigā èkă tara behō dösē dő pera phüghîkhûdû ègûphû dő petuja
 48 rû nákûlā. Jesu do ènârukhō,
 “Thî lè apō hě thădösē, thänatînâpô thakanu, mè hě mè pra
 49 áhû-äkle tara ò? Hě ôgû thî dő athûithöi thî ô Sîthabâdûkû kûtani, dokêu thî apō hě haō. Mèbû ta bâ htûhô lôtû thaka Cècõhtî ètado ûnâ htô ètë nu,” è do rû.
 50 Bănu, èkhöpigâ toō laja to
 51 Jesu dő plësahuja lô. Pra lègû Jesu èkô toō èkă, mâkhöphûthâ ha è saghòi tara kôdă tapê nu ô tara. Bă hō thô apō dôu ènâ
 52 nu, è lalôteja kôdă dő plësacûnî koklîlithûja tara.

Hô Lègûi Jesu ô Hôdûhöbrâ èTromo

53 Hô lègûi Jesu ô phüghîkhûdû èsikû. Phüghîdû, kajô èdûèbrâ dő tamâlòsorâ toō lòtehtû rû wanu.
 54 Bănu, Petru sacocû ô kòlòkhî dő lènu ô phüghîkhûdû èsirekû. È sînôlò kô dôu mî plôhtû wa
 55 klíphûjephû toō. Phüghîdû dő hôdûhöbrâ thăpûthärô toō awala htûdâ Jesu ètakâmâdû, mathaka

hô cô mathîja nâ nu. Lèmèbû è kêhtibâ rû takâmâ dăgâ haō.
 56 Thăthithâkhâ toō dokêdoplâ dő thèlèla Jesu èrièkë, lèmèbû ènârukhô tarobâ lòtesûbâ rû haō tôtô.
 57 Bănu, hô toō sathèrè dő do
 58 plâ Jesu èrièkë thakajô: “Pa kênâhôbâ è do, ‘Hě thô malögûja Sîthabâdû ha kajô bohô hajô tama, dő thünithûthâ èkû hě thô bohôthâ èthâ tama ha è lôbâ kajô bo haō nu,’” è do rûkhô.
 59 Ènârukhô do ta thakanu kêmè, tara dő tara ètarobâ lò rû haō tôtô.
 60 Bănu, phüghîkhûdû sathèrè ô hôdûhöbrâ thăpû ètromo dő è lè Jesu, “Hô aphûra takâmâ ô nalo tamô htô tamô, na dothâ kâli ta dâmi pè?”
 61 Mèbû Jesu dothâ ta dâmi haō, dő cîcî è ô tara rû. Phüghîkhûdû lè thôdô Jesu, “Na mè Messia ha Bica, èbâtasurî nu tara, èPhû ò?”
 62 Jesu dothâ, “Hě mè khê ènâ, dő thi kûtara thô kêhtibâ lô Kajô èPhû sînôlò ô Bica ha ètòèthedû ècutrèhtè ô môkhû dő lögû wa taûtô nu depe!”* è do.
 63 Bănu, phüghîkhûdû a-ohtalèja èsîdôdû dő è do, “È lôbâ mopë thăthithâkhâ mè têtè pe?

* 14:62 Psalm 110:1; Daniel 7:13

64 Ènā dothudomă Bica nu, thi kēnāhōbā lō htō kūtara. Thi thōjū ma ènā thakatè?” è do hōdūhōbrā thăpū.

Hō kūtara sōra lō takāmā ô Jesu èlo dō, “Ètakāmā ècă, èkō khōbā tathī,” è do rûkhō.

65 Ènārukħō htīra Jesu wa èpredebrūhtī. È abībī rû mōghī dō htōra rû tara htō tara. “Hō htō na tholè? Na bā mè prophet doanî do pè!” è do takā rû. Kliphūjèphū toō nulē, sagūi Jesu dō è brākhībrākhā rû.

Petru Do È Thījāi Jesu Haō

66 Bānu, Petru mè, è ô mopě ô phūghīkhūdū èsīrekū dō phūghīkhūdū ègūmō tara lè kēhtī

67 è sīnōlō kō mī wanu. È kēra tētē Petru dō è do, “Na nu, na ògū dōu Nazarethphū Jesu thālè,” è do rû.

68 Mèbū Petru dothă, “Na do tētē, hē thījāgū hō tradāmi haō,” è do dō è cō salēja ô rethakhă kōhtī. Bānu sīphă ūhō tasō.

69 Gūmō hanu tara takānī thòdō Petru ô thakhădēdō taplape. È jūra Petru dō adăhtūi wa hō sītō wanu toō, “Ènā mè Jesu

70 èkhōpigā èkă tara!” è do. Mèbū Petru thimii thòdō ghiplā-taplā.

Ô trôdōthā dō hō wanu toō do thòdō Petru, “Na mè èkhōpigā haō na do, na thimiigō pe toă haō. Matètèdomè, na jō hō wa Ghalileaphū èjō,” è do rû.

71 Bānu, Petru do, “Hē do ta wa ètē. È bā mè haō doanî, Bihtōbica kē to toă hē! Thi do kajō hanu tara, hē thījāi thēdē nā haō,” è do.

72 È do htō dō sīphă ū ghisō tasō, dokēu Petru thīnāhōnīthā Jesu ètarobā ha, “Bā sīphă ū hō ghisō haō nu, na thō do wa na thījāi hē haō depe thūplā,” nu. Bānu Petru kōipē pe èthō haō, dō è hājūhāmēja to èta.

Hō Lèi Jesu ô Pilato èTromo

15 Bā lumūrothō mopě nu, Phūghīdū toō lòtehtū wa kajō èdūnēbrā dō tamālōsorā toō. Hōdūhōbrā thăpūthărō lòdolōsō rû wa ètō ma rûkhō thakatè nu. Ènārukħō acōglōi Jesu wa thōbri. È sagūi rû dō 2 lalō rû ô Pilato* ècudékū. Pilato lè Jesu, “Na mè Judaphū èSaphrā ò?” è lè rû dō, “Na do htō prēnè,” Jesu dothă.

3 Phūghīdū toō aphūra takāmā tamō htō tamō ô Jesu lo.

* 15:1 Posio Pilato mè Roma Saphrādū Caesar èblō. È ūipēi Judeaghā, Samaritaghā dō Idumeaghā.

- 4 Èm athakanu ècă, Pilato lè thòdō Jesu, “Na kēnāhōbā htō ènārukħō aphūra takāmā ô nalo kêtēdō têtē nu, na dothā kāli ta dāgā haō wò?” è do rû.
- 5 Mèbū Jesu dogethă pe ta dāmi haō ècă, Pilato htatimitomōja tara bānu.

Hō Cîrōthī Jesu

- 6 Bă Paskwapwě ènièthă lòte kütadē nu, Pilato lāphūplē pralôtehto tara ha kajō akūhō 7 nā nu. Bănu mè, Barabas hō do nu tara lòte dōu hto plōgū wa èkhō toō. Ènārukħō mè pra ha è mathi kajō bă hō lōlōlma rû èkhī 8 nu. Bănu èkhī, hō thăpūthärō lèlôtehtu rû ô Pilato ètromo dō akūhō rû mathaka è cō phūplē pralôtehto tara thaka è lāma nu.
- 9 Pilato lè ènārukħō, “Thī thòjū hē phūplēnī thī wa hōtholè, mè 10 Judaphū èSaphrā nu ò?” È lè thakanu mètē hō do mè, èthänā thijāi rûrûlē tara taritakē ha phūghidū toō thòkhe gīgu ècă, è lè lalònī rû wa Jesu nu.
- 11 Mèbū phūghidū toō lè nōwūgûkō hō thäklithäklō mathaka ènārukħō cō akūhō Pilato phūplēnī tapā rû wa 12 Barabas nu. Pilato lè thòdō hō thăpū, “Èmathakanu doanī, thī thòjū wa hē ma pra ha thī ka

nā wa Judaphū èSaphrā nu tara thakatè?” è do.

- 13 “Htòrathī nā ô krusulo!” è jihō thòtō rû.
- 14 “Ètakāmā mè têtē?” Pilato lè nārukħō, mèbū, “Htòrathī nā ô krusulo!” è cōdū jihō thòkò pōdā rûkhō.
- 15 “La hō khai hē,” Pilato nāthu dō è phūplē tara Barabas hō thăpū nākhī. Htôdokēu, Pilato lalōja Jesu ô kliphūjèphū toō ècudékū mathaka ènārukħō cō tîdephlelū rû dō htòrathī rû ô krusulo nu.

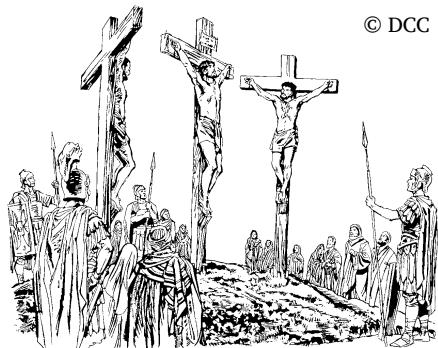
Kliphūjèphū Toō Mademalū Jesu

- 16 Bănu kliphūjèphū gūlè Jesu ô Pilato èsikòkhū tromo ha hō anāi wa talôteplō ègholā nu, dō kaplō lō kliphūjèphū èkhōra 17 toō. Ènārukħō ghòra Jesu wa sīdōlîbrôdū tabru thaka saphrā èsīdō nu. È rēwe thòdō tasūso thaka saphrā èkhūplū nu, dō 18 glôra ô rû hūkôkhū. È hulò rû tromo, őbājabā thomo rû, dō “Kō Judaphū èSaphrā!” è do 19 rû. È tī è phle rû hūkô, htîra rû wa èpredebrūhti, krēnelò dō hulò rû tromo tara htō tara.
- 20 Bă ènārukħō manōmajā htō Jesu thakanu èkhī, è phījabā rû sīdōlîbrôdū hanu dō îthothā rû

wa èthänā sīdō to nu. Ht̄dokēu è gūlēi Jesu rûkhō ô wekhlō, mathaka è cō lè ht̄orathī rû ô krusulo nu.

Hō Ht̄ora Jesu Krusulo

- 21 Ó klèlo, ènārukħō takānī Cyreneo dōphū Simone ha Alexandro dō Rufus èphā nu tara ò ô mikă ge. Kliphūjèphū toō nō òblō nā wa Jesu èkrusu.
- 22 Hō lèkai Jesu ô gholā ha hō ka èmi wa Golgotha, èrièkē 23 mè “Hūkōsu ègholā” nu. Bā hō bòlè wanu èkhī, hō iō ghēnè Jesu thōbisīhtī ha hō cēklē wa 24 mira* nu, mèbū Jesu ò haō. Èhtō dō, kliphūjèphū toō ht̄ora Jesu ô krusulo. Ènārukħō bō Jesu ètakūtatho wa mě, mathaka è cō thījāi wa hōtholè tō nībā hapè 25 taklè nu. Bā hō ht̄ora Jesu ô krusulo nu mè lumūro khīnari 26 èkhī. Hō khēra cèmanāi taklè ha hō aphūra wa Jesu ètakāmā nu 27 thakajō: “Judaphū èSaphrā”.* Hō ht̄ora dōu pra āhū-ākle thògli ô krusulo dō hō bē nārukħō ô Jesu 28 ècī tara, ht̄e tara. *

(15:27)

- 29 Pragepralè ô wanu toō jikhūmūkō dō do tōkōtakā Jesu, “Blāo...! ‘Hē thō malögūja Sīthabādū dō thūnithūthā èkū hē thō bohōthā èthā tama,’ na pu 30 do prē hē do! Khōnōhō salôte ô krusulo dō malūhōgedhā to nanā bānu pè!” è do rûkhō.
- 31 Phūghīdū dō tamālōsorā toō nulē dodedolū dōu Jesu. Tara dō tara lō dogedolè rû, “È malūhōgedā hō èkhōra toō, mèbū è malūhōgedā to ènā 32 haō! Kèkē, è do ènā wa Messia, Israelphūli èSaphrā nu tara. La salôte nā ô krusulo khōnōhō mathaka pa cō kēhtī dō jūā ènā nu,” è do rûkhō.

* 15:23 Mira mè thōhtī èkhā tamō ha hō ò bā hō ht̄o, hō kāmā dō è ègū èkhī nu.

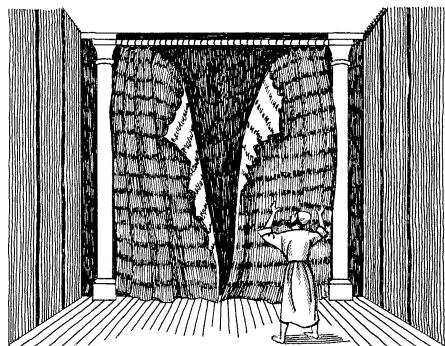
* 15:26 Judaphū èSaphrā Bānu èkhī, Judaphūli mè è ò ô Saphrā Caesar ètaüipēi èlōla ècā, hō tarara bā do ènā wa Judaphū èSaphrā numè èthokha è hōdēdō Saphrā Caesar. Èmathakanu ècā, hō aphūra Jesu ètakāmā wa thakanu.

* 15:28 Bānu, Cècōhtī ètado ȏnā bēhō, ha è do, “Hō thuhtū Nā wa prakhābō tamālō nu toō,” nu. (Ô Greek Cècōhtī toō èkū èglōphū (28) ò haō).

Dő pra ha hō htòraglô nā ô krusulo nu thògli lě dodedolû dōu Jesu.

Jesu Thī ô Krusulo

- 33 Bă lumūbā sīghinari èkhī, ghākhīghāthūhō thāghāla ha è 34 öjōjū nò thünari èkū. Bă thünari bā nu, Jesu jīhō thòkòtholî, “Eloi, Eloi, lema sabachthani?” è do. Èrièkē mè, “Kô hē Bica, kô hē Bica, na lalòteja mèmè htō hē ò?” *nu.
- 35 Bă hō ô wanu toō kēnāhōbā è do thakanu èkhī, è nāthu rûkhō wa Jesu kalò Elija dō è do rûkhō, “Kēnā, mè ènā ka Elija!” è do.
- 36 Ènārukho èkă tara plèlè phî kōdă dokēu è cūcō wa thôbisîhtî èbrihtî dō abîra ô nâklokhi. È tōhōra ô Jesu èkhûlomolo mathaka è cō ǒ nu, dō “Lago nā! Mè Elija thō lò phîlote nā ô krusulo depe khônò! Kēi kē,” è do.
- 37 Mèbû Jesu jīhō thòkò dō èthò sahōja tara.
- 38 Bănu èkhī, kōdădû ha hō gôtedoï wa talōglòthôta ô Sîthabădûkû nu htalèpâja wa ghikhō ǒ èkhû cō tō ô èkô nu.
- 39 Klîphû èkhûdû ha è sítô ô Jesu

(15:38)

ètromo nu tara, kēhtibâ lô Jesu thibâ thakatè nu ècă, “Kajô hajô tara, è mè nacénâlî khê Bica èPhû!” è do lîhöphlöhö bânu.

- 40 Ô ècocû mè, mämû ô toō dō è kēhtibâ lô ta htûhô thakanu. Ènârukho èkă mè Madala dôphû Maria, Maria ha Joseph dō Gakomo èsiphû nu tara èmô, dō 41 Salome. Ènârukho sagû Jesu lă Ghalileaghâ nupe dō magêmakû rû. Mämû èkhôra ha è lègû Jesu ô Jerusalem wekû nu toō ô lô wanunu.

Hō Lulòja Jesu

- 42 Hanu tani mè, Lumûni Côhti dôbâ cêcê dō bâ arana ûnâ ta èni* dokēu bâ lumû khلالò nu,

* 15:34 Psalm 22:1

* 15:42 bâ arana ûnâ ta èni Judaphû ètamâlò ô ètë, bâ Lumûni Côhti (ha Lumûjëni èha lumû lötenu èkhî cō tō Lumûghûtû èha lumû lötenu èkhî) mè, kajô bâ ma tama dâgâ haô, bâ pô lu pô to haô tôtô. Lumûjëni èni mè, kajô bâ arana ûnâ ta kûttagâ ha èbâsè wa Lumûni Côhti ènâkhî nu.

43 Arimatia dōphū Joseph ha ènā mè Judaphū èdūèbrā èpū èkā tara dō ènā mè pra ha hō őbajabā ènā nu tara tōlè. Ènā mè pra ha è kēsūnälai thājè Bica èhtiegħā nu. È htikhū èthūethò, lèbā Pilato dō akū rū wa Jesu ècō mathaka è cô lèlulōja rū nu.

44 Pilato kēnāhōbā Jesu thijsa htō ècā è htatimitomōja. Mathaka è cô thījai tētē wa Jesu thijsa mèmè htō nu, è ka kliphū èkhūdū nu

45 tara dō è lè rū. Bā Pilato thijsaibā wa Jesu thijsa mèmè htō nu, è lalòn Arimatia dōphū Joseph

46 wa Jesu ècō. Joseph lèbri kōdābū tapē dō lè philötethā Jesu ècō ô krusulo. È aplubī rū wa kōdābū hanu dō lulōja rū ô

(15:46)

lukū ha hō ghophlō ûnā ô lôkū nu. Htōdokēu è akhōbīja lukū

47 wa lōdū. Madala dōphū Maria dō Joseph èmō Maria kēhtibā lō gholā ha hō lulō wa Jesu nu.

Jesu Htōbrāgethā

16 Bā Lumuni Cōhtī bāja htō nu, Madala dōphū Maria, Gakomo èmō Maria, dō Salome lèbri tanuwīnusū mathaka è cô plō wa Jesu ècō 2 nu. Lumūsōdē èro bā lumūhō 3-4 èkhī, è lè rûkhō o lukū. Ô klēlo, tara dō tara, “Hō thō khōhtobōnī pa lōdū ha hō mabī wa lukū nu tholè?” è lō lè rū. (Lō hanu tama mè, èdū nācē.) Mèbū bā ènārukħō lèbūhtī lukū èkhī, è kēhtī lōdū hanu tama sathōhtōbō ûnā htō.

5 Bā ènārukħō lènu ô lukū èkhī, è kēhtī rûkhō mākhōphūthā tara thoi sīdōbūgūdū dō sīnōlōo ô

(16:3-4)

ètréhtè nu takhō dokēu ènārukhō thòkònò rû gholā.

6 Mākhōphū hanu tara do nārukhō, “Sisāthòkònò rûkhō mā. Thī kēla Nazarethphū Jesu ha hō htòrathī nā ô krusulo numè, hē thījāi tara. È ô pe wajō haō. È htòbrāgethā htō! Kèkè, hajō mè gholā ha hō bēlō nā nu.

7 Khōnòhō ge adăhtûibā rûkhō taritakē hajō wa èkhōpigā plôgū wa Petru. Do nārukhō thakajō: ‘Thaka è do htō thī nu, è thō geōpō thī ô Ghalileaghā, dō thī thō kēhtibā ènā depe wanu.’”

8 Māmū hanu toō sahō ô lukū dō plēge timitòmō, thòkònòdòpī. Ènārukhō sisă tāgha ècă, è adăhtûi bū pe wa hō dāra rûkhō haō.

Jesu Dīlihō èNā wa Madala Dōphū Maria

9 Bă Lumūsodě èrothō Jesu htòbrāgethā htō nu, è dīlihō rikū ènā wa Madala dōphū Maria. (Madala dōphū Maria hajō tara mè ha dōérī Jesu htōsahōja

10 tasítana nědō ô èlo nu tara.) Ènā lè adăhtûibā tēlē wa pra ha è sagū Jesu dōérī nu toō. Bănu èkhī mè, ènārukhō thòblathòjū 11 dō jī-hā èkhī. Madala dōphū Maria sōbai nārukhō wa Jesu htòbrāgethā mèmè htō dō èthänā

kēhtibā rû nu kěmè, ènārukhō jūā haō.

Jesu Dīlihō èNā wa èKhōpigā Thògli

12 Ènōkō, Jesu dīlihō to ènā wa èkhōpigā thògli bă ènārukhō ô ô Jerusalem we ge ô klélo èkhī nu. Mèbū Jesu dīlihō coklî ènā ècă, taplākhänä ènārukhō thînâila 13 wa è mè Jesu haō. Bă ènārukhō thînâhōthă nō wa è mè Jesu nu, è lè adăhtûibā rûkhō wa èkhō nu toō, mèbū èkhō hanu toō jūā thòdō haō tôtō.

Jesu Dīlihō èNā wa èKhōpigā Sítara

14 Èghutüllö, Jesu dīlihō ènā ô èkhōpigā sítara ètromo bă ènārukhō à-ō èkhī nu. Ènārukhō ô wa tajütanā haō, è htîsô tāgha èthūèthò rûkhō dō jūā thèdè kajō sōbai nārukhō wa Jesu htòbrāgethā nu haō ècă, Jesu phē 15 nārukhō. Jesu mälö ènārukhō, “Lè rûkhō ô hākhū thăbā dō adöhtülönî hākhûphū thăghăla wa Bica ètathòlethòtēi èriékē.

16 Pra ha è jūā dō khō taplōhtí nu toō thō nîbā talăhōge. Mèbū pra ha è jūā haō toō thō khōbā tacîrō 17 depe. Pra ha è jūā hē nu toō thō nîbā taphlütathere mathaka è cō makèhōdā taprîtapro ô hěmihékű

depe thakajō: è thō htōsahōjadā tasītana, è t hō robātōtogō 18 hölehōjō èmōmō. È pō-htārabā rū-thahta haōmè, ā-ōbā nā thiti kěmè, è thō khōbājōbā tapōtasă dāgā haō. Ènārukho thō atrōcōhō ècudē ô prasuprasă toō hūkōkhū dō mabagethă tara rû depe nu.”

Jesu Hōge ô Môkhū

- 19 Bă Taèdū Jesu robātotosi htō èkhōpigā toō nu, è cō hōgeja ô môkhū dō è sīnōlōō ô Bica Phă ècutrèhtè nu takhō.
- 20 Bănu cōlè, èkhōpigā toō salè dō adōhtûlōnī hō Bica ètathòlethòtēi èrièkē kūtrawā. Taèdū Jesu ògû thājè nārukho

(16:19)

ô ètaphîtamakă ècă, ènārukho magō tacoklîcojă, taprîtapro ha è dîli rû tadöhtûlò toō mè, è mè nācēnâlî nu.

Cèphlōlòsō

bājōi Marko 5:36; 10:49; 12:14; 13:7; 13:11

Bica èPhû Marko 1:1; 3:11; 5:7-8; 14:61; 15:39

Bica htīghā / Bica ètaüipēi Marko 1:15; 4:11,26,30; 9:1,47; 10:14-15, 23-26,30; 12:34; 14:25; 15:43

Bica èSiphû Bica èSiphû mè Bica ë gholā. Bica thänā dôma wa Mose bă Israephûli sahōja htō ô Egypt èhtièghā dă sahōsalòbă ô mikă èkhī nu; dă bă Bica lòbă nárukhō èkhī nu, è ma Bica èSiphû hanu dă athûbûthabă dă luhōi Bica rûkhō. Ô Bica èSiphûkŭ mè Talôglòthôta, Taluthôkô, mîhtū dă taluhō tanuwî ègholâ ë. Bănu èkhī mè Sîhabădû ë hō haō, Judaphû èsithabă toō mè è ë hō haō tôtô.

Ènökđ bă hō bohō htō Sîhabădû èkhī nu, hō bénuthă lô takîtakû hanu toō ô Sîhabădûkû. Bica èSiphû dă Sîhabădû ètakitakû dă ètaphîtama numè tagâ nă.

Cècõhtîglò èbâsè wa Bica èSiphû – Marko 2:26

David èPhû Marko 10:47-48; 11:10; 12:35,37

d  d  r  kha Marko 9:31; 12:36

do l  h  phl  h   Marko 3:30; 4:22; 5:33; 8:27-29; 8:32; 15:39

d  m   Marko 2:14-16; 12:13-14

ht  c  l  kl   Marko 7:1-13

ht  sah  ja tas  tana Marko 1:23-26,34,39; 3:15,22-23; 5:7-10; 6:13; 7:26; 9:13-29; 16:9,17

Judaphû (Gúphû) Jacob èphûmâkhô sîthògli èkâ tara èmi mè Juda. Juda èsùélè èkâ Saphrâ David, Saphrâ Solomon dô saphrâ èkhôra toô ôhô. Bâ Israelphûli èhtîghâ phòpaja wa ghikhöghâ èkhî nu, è ôja wa ètôhû dô ètôla. Ètôhû mè hô ka nâ wa Israelghâ. Ètôla mè hönâ wa Juda èghâ. Lèmèbû ènökô nu, Israelphûli dô Judaphû mè hô ka lô tara ènârukhô wa Judaphû. Kalâ èjô mè è do wa Jew (Gúphû).

Judaphû èjûhûhtâhû Judaphû èJû mè è ô ô Jerusalem we. Jûhû èdûèbrâ mè è ô pra nesi. Ènârukhô ô wa thüpû. Tapû mè Phûghidû, tapûpe mè Tamâlôsorâ (Cècôhtîsorâ) dô tapûpe mè kajô èdûèbrâ. Kajô èdûèbrâ toô mè Saduceophû dô Tamâlôsorâ toô mè Phariseophû. Phûghî èkhûdû numè, è htû wa Jûhû èkhûdû. Phûghî èkhûdû dô phûghidû toô mè Saduceophû èpû. Mathakanu ècâ, ô Jûhû nu, Saduceophû mè, è dûkhlô hô kûtara.

Cècôhtîglò èbâsè wa Judaphû èjûhûhtâhû – Marko 14:53; 15:1-5

Judaphû èSîthabâ Ō Jesu ègûkhâ nu, Judaphû ô ô wateté èè, è bâ ô mâkhô bâ prasî numè, è mahô Sîthabâ rûkhô. Judaphû èSîthabâ mè Phariseophû dô Tamâlôsorâ ètadôhtûlô gholâ. Dô Judaphûli toô lèkénâi wa tapha Cècôhti ègholâ. Judaphû èSîthabâ numè èsikhlô wa Sîthabâdû ô Jerusalem wekû. Judaphû bohô thähtîlû èsîthabâ toô hanu bâ è ô rûkhô ô Papulo htîghâ èkhî nu. Èdûdâlô mè è bo rûkhô Sîthabâ ô khöplôkhû (ghâhtôlôkhû). Sîthabâ mè, mè tôtara tathöpômômè, tathûbûthabâ dô talèkénâ tapha Cècôhti ènâkhî nâ haô, mè Juda mâkhöphû toô lè mälöi dôu wa Cè ègholâ.

Cècôhtîglò èbâsè wa Judaphû èSîthabâ – Marko 1:21,39; 3:1,6; 5:22; 6:2; 13:9

Kajô èPhû Marko 2:10,28; 8:31,38; 9:9,12,31; 10:33,45; 13:26,29,32; 14:21,41,62

kësûi Marko 13:33,35,37

khöpigâ Khöpigâ èrièkê mè “pralègûkô, prathêlô”. Ènârukhô mè è jüâ Bica Jesu dô lègû rû kòlòkhî. Bica Jesu èprathodöphû mè è ô sîthògli nâ mèbû èkhöpigâ èkhôra mè è ô tôghò.

Cècōhtīglò èbāsè wa Khōpigā – Marko 1:14-20; 3:13-19; 8:34-38

krusu Marko 8:34; 15:13-15,20-21,24-25,27,32,36,46; 16:6

Lumūni Cōhtī (Niōdă) Lumūni Cōhtī mè Bica thānā èLumūni Cōhtī. Bā Bica bolò htō ta kūtagā wa nithūthū èkū nu, èghutūlò nēni-tani mè È òdă dō È do ni hanu tani wa Lumūni Cōhtī. Dō bānu èni mè “Hō bā òdă, dō bā ma tama haō,” Bica thānā mālò thakanu. Bānu èni mè Judaphūli ma taphītama haō, è òdă dō athūbūthabă rūkhō. Judaphū èLumūni Cōhtī mè bā Lumūjěni èha lumū lōthū cō tō ô Lumūghūtū èha lumū lōthū nu.

Cècōhtīglò èbāsè wa Lumūni Cōhtī – Marko 2:23—3:5

lumūnighutū Marko 13:7,10

Lumūsōdĕ Marko 16:2,9

mabagethă prasuprasă Marko 1:31,34,40-41; 2:1-12; 3:2,10; 5:34; 6:5; 16:18

māmūsè Marko 12:40,41-44

marākhăthă Marko 8:22-25; 10:46-52

Messia “Messia” numè Hebrew èjō. Èrièkē mè “Pra nībā tasurīhtūhō.”

“Kristu” numè Greek èjō. Èrièkē mè dōu “Pra nībā tasurīhtūhō”. Ô prophet ètadotasō èkū ènā mè pramalūhōge ha Bica thō thōlè nā depe è do nu tara. Pra hanu tara mè Jesu. Matètèdomè Jesu mè È nībā Bica Phă ètasurīhtūhō dō Spirito Cōhtī ètasurīhtūhō. È lō maběhōbòlò prophet ètadotasō dō malūhōge kajō ô takhōwèkă.

Cècōhtīglò èbāsè wa Messia – Marko 8:27-30; 9:11; 12:35-37; 13:6,21-22; 14:61; 15:32

mōkhū Marko 1:10; 6:41; 10:21; 11:25-26; 12:25; 13:31-32; 14:62; 16:19

đbājabā Marko 6:4,20; 7:6,10; 10:19; 12:6,38; 14:3; 15:18,43

Paskwapwě (Tasabòpwé) Tasabò èpwé hajô mè è ôhō bă Bica malûhōgethă Israelphûli ô takhōgûkhōhtē èkă ô Egypt èhtièghā bă sèghuna-sidoū èkhī nu. Bănu èkhī mè tathièmôbrâ kēhtî thô èthû ô Israelphûli èthakhâtolo dô satûlûja lô Israelphûli èsî dô è mathija lô Egyptphûli èphûkhûbrâ dokêu Bica thänâ do wa “Paskwapwě.” “Paskwa” èrièkĕ mè “Tasabò”.

Bănu côle bă “Nisan” Lăsûmômî (14) ni nu, Judaphûli ma “Tasabòpwé”. Bă pwé lôte èni nu, ènârukho mathî thô dô sûa rû. È ahtfítu wa thôkôtighimî dô thôkhâlâ dô ò thôbisîhtî. Thôkhâlâ mè è dîlithă èphièphû khôgûkhôhtê dêplâlajîbâ ô Egypt èhtièghâ. Thôkôtighimî mè è dîli èkhîèglò ò thèdè haô bă èphièphû sahôbâ ô Egypt èghâ èkhî nu.

Bă Bica Jesu khôthî èNâ ô krusulo èkhî numè, Paskwapwě èni. Èrièkĕ mè, Jesu ma èNâ thaka thô, Paskwapwě èsaâsaö nâkhî nu. È lolô èthûèhtî ècă, hâkhûphû nîbâthâ talûhôge ô tathièmôbrâ ècudékű.

Cècôhtiglò èbâsè wa Paskwapwě (Tasabòpwé) - Marko 14:12-26

Phariseophû / Saduceophû Ènârukho mè è bêdû-bêgri Mose ètamâlò dô phiphû ètamâlò, èhtôcalâklô rûkhô dô mathaka kajô cô lûgûmagû nu, è doi-sôihû wa rû. È dîadîo rûkhô ô Lumûni Côhtî. Ènârukho mè Jûhûhtahû èdûèbrâ. Èbâsè wa tathûbûthabâ ètamâlò numè ènârukho mè hôdûhôbrâ. Mathakanu ècă, ènârukho üipéi taphîtama ô Sîthabâdûkű. Mèbû ènârukho ghipû mè ètajûtanâ lò rû haô. Phariseophû numè è jû tahtôbrâgethă mè è ô, Bica ètranaphû ô dô tasîtana mè è ô; mèbû Saduceophû mè è jû thakanu haô. Phariseo èrièkĕ mè “Tasapòpâ”. Saduceophû oaplâmè, è htû wa phûghî toô.

Cècôhtiglò èbâsè wa Phariseophû – Marko 3:1-6; 7:1-9

Cècôhtiglò èbâsè wa Saduceophû – Marko 12:18-28

Phûghî Judaphû èPhûghi mè Mose èw  Aron èsüel . Ènârukho taphîtama mè è lèluhô talu rûkhô ô Bica èSî (Bica èSîphû, Sîthabâdû) kű. È lè luhobâ rûkhô kûtani, kûtasod , kûtală, kûtad .

Talu mè è ô wa èm m , takh w  ètaphûpl  nâkhî talu, tathij h ge Bica ètaritamo ètalu, tamathij j ith  Bica ètalu, tal luh  taph tath  ètalu, è ô thakanu.

Cècōhtīglò èbāsè wa Phūghī – Marko 1:44

Phūghīdū Phūghīdū mè phūghī èdūèbrā toō. Ènārukhō mè è ūipēi Judaphū ejūhūhtāhū. Ô ènārukhō èkā hō arūhō Phūghīkhūdū.

Cècōhtīglò èbāsè wa Phūghīdū – Marko 8:31; 10:33; 11:18,27; 14:1,10,43, 53,55; 15:1,3,10,11,31

Phūghīkhūdū Phūghīkhūdū mè è htū wa Judaphū jūhūhtāhū èdūèbrā tara. Ènā mè tadē taplā nā è lēnu ô gholā ha ècōhtī ghutū ô Jerusalem Sīthabādūkū dō luhō talu èthū ô talōglōthōta ètromo. Talu hanu mè è luhō wa èthānā takhōwè ètaphūplē nākhī dō Israelphūli kūtara takhōwè ètaphūplē nākhīkhī. Jesu ègūkhă nu, phūghīkhūdū mè Caiaphas (Kaiphā).

Cècōhtīglò èbāsè wa Phūghīkhūdū – Marko 2:26; 14:47,53,60-66

phūplē Marko 1:4; 2:5-10; 3:28-29; 4:12; 11:25-26

prasōrēphū Marko 10:21; 12:42-44; 14:5-7

Prathodōphū Prathodōphū èrièkē mè “prabāthōlē”. Bica Jesu èkhōpigā òaōrō èkā Jesu thānā rūhō sīthōgli wa èPrathodōphū. Ènārukhō ògū Bica Jesu dō thèlōbā rū tarobātōto, taphītama. Bă Bica Jesu hōge hō ô môkhū haō èkhī nu, è thōlē èPrathodōphū hanu wa èblō mathaka è cō lè adōhtūlōnī hō, plō hō htī dō mahtūhō hō wa Kristuphū nu. Ènōkō Paulucōhtī dō pra ha è sahōsalō dō sōbai kajō wa Bica Jesu èrièkē nu toō mè hō ka dōu ènārukhō wa Prathodōphū.

Cècōhtīglò èbāsè wa Prathodōphū – Marko 3:13-19

prophet Pra ha Bica thānā arūhō mathaka è cō sōbai Bica ètarobā wa kajō nu tara mè “Prophet” hō do nā.

Cècōhtīglò èbāsè wa Prophet – Marko 1:2-4; 6:4,15; 7:6; 8:28; 11:32; 13:22

rūjā-tenari Rūjā-tenari mè, Roma èrū. Bă Jesu ègūkhă numè, tēnari tabā numè èghata wa kajō tara èkā tani nākhī nu.

Cècōhtīglò èbāsè wa rūjā-tenari – Marko 6:37

Saphrā Herode èkhièpra Saphrā Herode èkhièpra mè pra ha è lěkhō
Saphrā Herode ètaüipēi dō lûgûmagû rû tamâlò nu toō. Saphrā Herode
mè è bâjôi wa Jesu üipéibâja èhtièreghâ.

Cècõhtiglò èbâsè wa Saphrā Herode èkhièpra – Marko 3:6

Satana / Tasitanakhūsu Marko 1:13; 3:20-27; 8:33

Sîthabâdû Sîthabâdû mè Bica èSî. Bica ô ègholâ. È dûkhlô Bica èSiphû
dô Judaphû èsîthabă. Ô Israel èhtièreghâkû nu, Judaphû ètathabă dô
taluhô Bica ègholâ mè Jerusalem èSîthabâdû tama nă. Jerusalem
èSîthabâdû èrîkû tama mè saphrâ Solomon bohô.

Cècõhtiglò èbâsè wa Sîthabâdû – Marko 11:15-16,27; 12:35,41; 13:1,3; 13:14;
14:49,58; 15:29,38

Spirito Cõhti Bica Spirito Cõhti mè pra ha è thôlè hõ ô talûhôge èklè,
è dophlhô hõ takhôwè, è sôbai hõ wa tatëtamò èbâsè wa Bica Jesu
èriek , è î hõ taôlò ghiplâ-taplâ (taôlò wa Spirito Cõhti), è dô lènu
hõ ô Bica Jesu ètaöplôkû.

Spirito Cõhti mè è ma tara ta ha ècõhtî nu. Èmathakanu èc  è
macõhtî kaj  èthô.

Cècõhtiglò èbâsè wa Spirito Cõhti – Marko 1:8,10,12; 3:29; 12:36; 13:11

tadîâ dî-  Marko 2:18-20

tadôk  Marko 1:13; 9:42-43; 14:38

tad s d n  Marko 3:23; 4:2,10-11,13,30-34; 12:1,12

tad y m tr  Marko 4:19; 10:22-25; 12:41-44

taht br geth  Marko 6:14,16; 8:31; 9:9-10,31; 10:34; 12:18,23-27;
14:28; 16:6,9,11,14

taj tan  Marko 2:5; 4:17,40; 5:34; 6:6; 7:24-30; 9:19,23,24; 10:52;
11:22-24; 16:14

takhōbājōbā (kē dōu **tapōtasă**, **tasōrĕ**) Marko 10:30; 13:17,19,24; 14:35; 16:18

takīkāmală Marko 7:14-23; 8:38

talītarākhă Marko 4:21-22

talu, talūtatō Talu numè è ôhō dō Kaino dō Abelè èkhī nupe. Bă Noah ègûkhă htidûbôgho htō dō ènā dō èphûémă, èdē dō taphûtali kûtamô sahôthă ô thôklidûkă èkhī nu, è ma tathîjâhôge Bica ètarîtamo ètalu.

Bănu côle Abraham, Isaco, Jacob, Israelphûli ma lô dōu. Èghutûlò Bica Jesu thänă ma èNâ thaka talu nu dō È luhō èNâ thârapra pa takhôwè ètadlelûge ènâkhî nu. Talu mè è ô wa èm m .

Cècõhtîglò èbâs e wa talu – Marko 1:44; 7:11; 9:49; 12:33,40; 14:8

talū-rû Marko 12:41-44

taluthôkô Marko 2:26

tamai Marko 1:11; 4:19; 5:19; 9:7; 12:6,30-31,33

tam l sor  Tam l sor  num  èn ruk  m  è th j i l  Bica ètam l  ha è m l  wa Mose ô C c ht  elik  nu k t k tuth  dok u è l g mag i r uk  d  è th l ih  d u wa kaj  èkh ra. Èn ruk  m  è th j i l  Mose ètam l  d  Judaph  eht c l k l  èc  èn ruk  to  ht  wa J h ht h  èd  br . Èn ruk  oapl m  Phariseoph .

C c ht gl  èbâs e wa Tam l sor  – Marko 2:16

tamataplesetab  Marko 7:21; 10:11-12,19

ta ht bra th g bra Marko 9:43,45; 10:17,30

taph cud  Marko 2:19-20; 10:6-9

taplōhti Marko 1:4-5,8-9; 11:30; 16:16

tplōsū Marko 4:3-20,26-29,30-32

tapōtasă (kē dōu **takhōbājōbā**, tasōrē) Marko 4:17; 10:32,38,39; 13:8,19,24; 16:18

taprītapro Marko 3:7-8; 6:2,5,14; 8:11-12; 9:39; 13:22; 16:17,20

tasă-talōkī Marko 1:40-42; 14:3

tasipusisă Marko 4:40-41; 5:15,33; 6:49-50; 9:6,32; 11:18,32; 12:12; 13:7; 16:6,8

Tasītana èkhūsu / Satana Marko 1:13; 3:20-27; 8:33

tasōrē / tasōrēbēthō (kē dōu **takhōbājōbā**, tapōtasă) Marko 8:31; 9:12; 10:38-39; 14:33-36

tasūghēluhōtalu Tasūghēluhōtalu èrièkē mè, Hebrew èjō numè, “Ta ha è tōhōbā (ō Bica ô)” è do thakanu.

Mī ghèja lō talu thādōthābā èkhūècă, è dīli hō luhōi hōnā thārapra ô Bica ô dō hō tathabā ètēèmō. Kajō luhō talu hajō tamō mè mathaka ètakhōwè ha è tanāthu ô haō kēmè, è thīnāla haō dō è mamānī nu toō cō plelūgebāthă nu. Cècohtīglò èbāsè wa tasūghēluhōtalu – Marko 9:49; 12:33

tathōlethōtēi èrièkē Marko 1:1,14-15; 8:35; 10:29; 13:10; 14:9; 16:15,20

tathūbūthabă Marko 1:35; 6:46; 7:7; 9:29; 11:17,24-25; 12:40; 13:18; 14:32-41

thāwūthāmă lōlaja rû Marko 10:1-12

thōbisīhtī Marko 2:22; 12:1; 14:23-25; 15:23,36

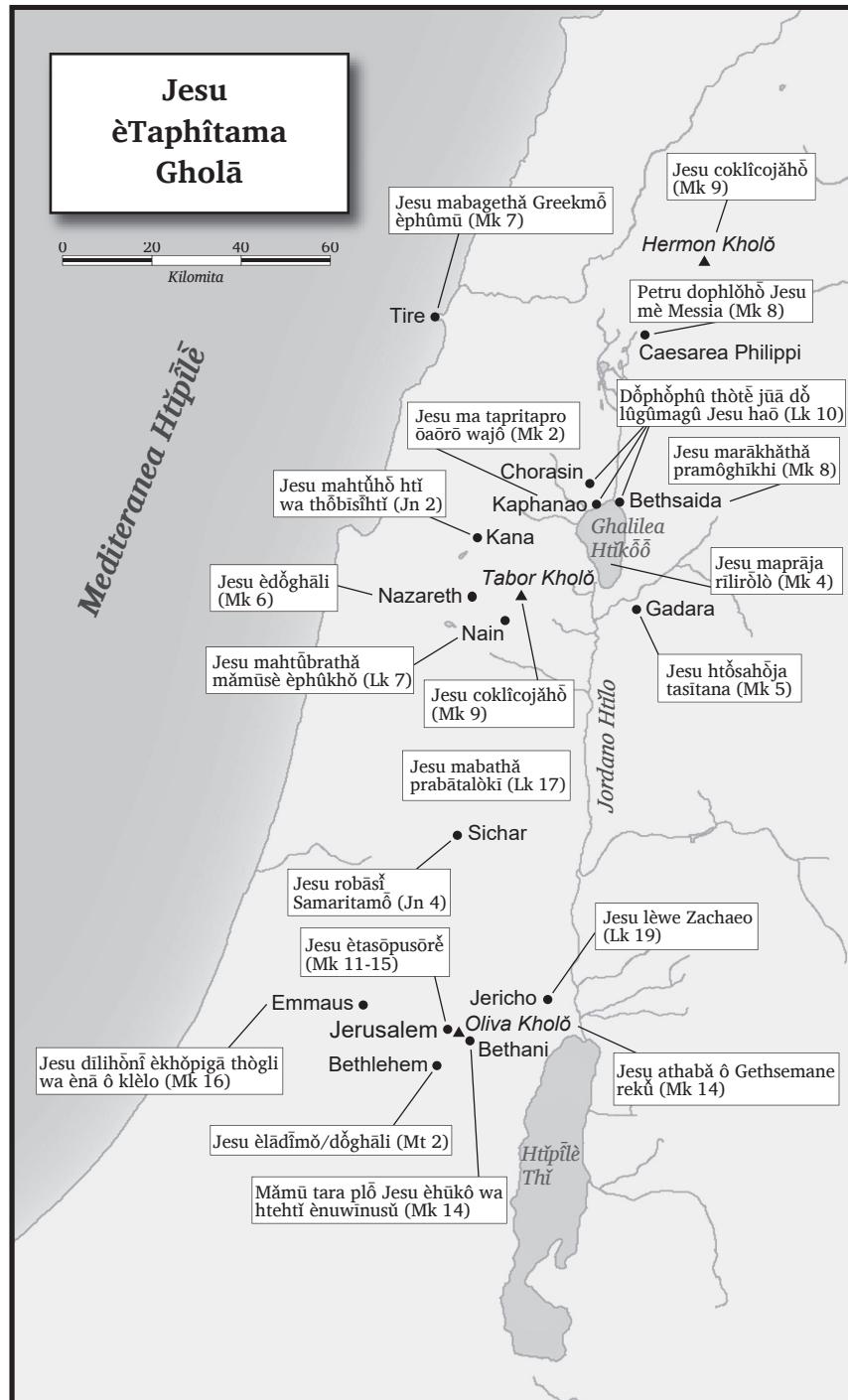
thōkō Marko 2:26; 6:37-41; 8:5-6,14-17,19-20; 14:22

Thôkôtighimī pwě Bă Paskwapwě htôhtô nu tasodě èkű mè Judaphûli lâma dôu Thôkôtighimī pwě kûtadé. Bănu èkhî mè ènârukhô bâ â tara thôkôtighimî nënинéthâ èkű. Matètèdomè bă èphièrephû sahô rûkhô ô Egypt èhtièghâ èkhî nu, è lôbâ sahôlèlè ècă, bênu ghimî ô thôkôkâ èkhîèglò ô haô dok u è â tighimî tara rû.

Cècõhtïglò èbâs e wa Thôkôtighimî pwě – Marko 14:1,12

thomo Marko 13:6,22; 15:18

tran phû Marko 1:13; 8:38; 12:25; 13:27,32

Jesu èGūkhă
Dōphō Htīghā

